ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXII — Број 456
Субота, 24 септембар 1960
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

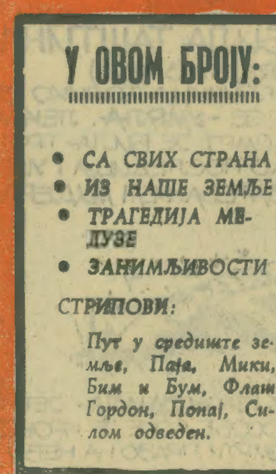

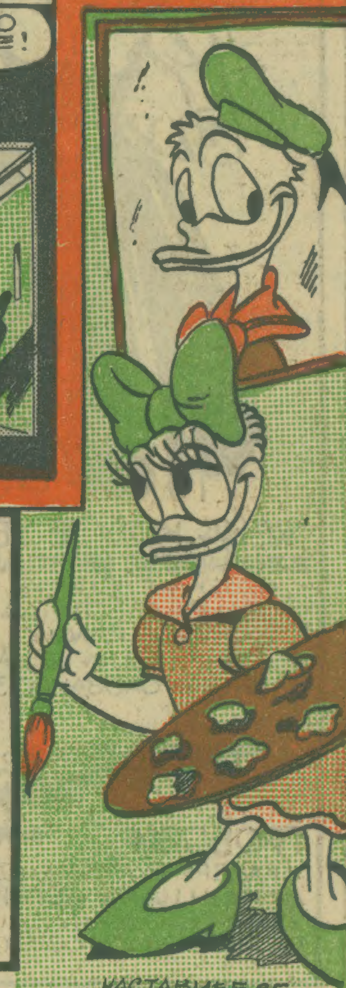

У ОВОМ БРОЈУ:

Т.15/60

СТЕНОВИТИ РТ

Најзападнија тачка Европе налази се у Португалији. То је рт КАБО ДЕ РОКА. Назив му је португалски: Cabo — рт и roca — стена, дакле, „Стеновити рт".

Шиљате планине

Није назив за неке планине него за велику групу ШПИЦБЕРШКИХ ОСТРВА у Северном Леденом Океану. На њиховој површини од 63 хиљаде км², где има сталних ледника, живи свега хиљаду становника. Острва припадају Норвешкој, али Руси имају концесију за експлоатацију каменог угља одличног квалитета. Холандски поморац Баренц дао им је 1596 године име Шпицберген, јер су планински врхови острва шиљати: Spitz — шиљак, врх и Bergen — планине.

Пешчано острво

Лука у мореузу Сунда и, по броју становника, трећи град у Шведској (преко 230 хиљада) има развијену индустрију и велики аеродром. Преко ове луке извози се дрво, цемент и пољопривредни производи. Име му потиче од шведских речи: malm — песак и ö — острво, дакле „ПЕШЧАНО ОСТРВО".

Боливарова земља

Јужноамеричка република БОЛИВИЈА са 1,1 милион км² и 3,4 милиона становника, названа је тако по имену СИМОНА БОЛИВАРА (1783—1830), једног од руководилаца борбе за независност шпанских колонија у Америци (1810—1826 године).

МУЗИКА СА ДРУГЕ ПЛАНЕТЕ

Бруно Хелбергер назвао је свој електронски инструмент: хелиофон. Сматра се да постоји само један примерак овог инструмента на свету, затим да само проналазач може на њему да свира и, још нешто, да он једини може да направи овај инструмент. За хелиофон нема нота, нема литературе, нема узора. Тридесет година трајало је његово грађење. У њему има 17.000 саставних делова. Сада је довршен и на њему свира 75-огодишњи стари проналазач музику коју нико још досад није чуо — музику са друге планете, како он каже.

Хелиофон је велик као мали шпинет (врста клавира). Има седам октава. Новост је у томе на који начин се производи тон. Хелбергер не употребљава, као што је досад уобичајено, жице или пиштаљке, него електронске цеви чије се треперење понавља преко звучника. Сваки поједини тон може се модулирати, боја тона може се и у акорду променити, а да се тон не прекида.

Готово је немогуће описати утисак који остављају тонови овог инструмента. Када Хелбергер свира добија се утисак као да свира оркестар дуг неколико километара; напред су дувачи, а далеко натраг трепере флауте и изгледа да флауте не само да звуче тише, него да су стварно бескрајно удаљене.

Бруно Хелбергер, некад познати оргуљаш и пијаниста, напустио је свој позив, јер су га мучиле, како он каже, „границе могућности данашњих инструмената", па је кренуо новим путевима. Он цитира Феруча Бузонија који је још 1906 године тврдио да ће „развој музике пропасти због наших музичких инструмената". Хелбергер даље тврди: „Данашња музика припада прошлости. Наш век захтева космичку музику, песму планета, Сунца, па сам зато тежио да пронађем инструменат који може да изрази музику будућности".

Хелиофон је већ неколико пута примењен у филмовима и у опери, али још није заузео место које му припада. Једна фабрика сапуна замолила је Хелбергера да јој компонује музику за рекламни филм: пре прања рубља треба да свира „прљава музика", а после прања „чиста музика". Један филмски режисер поручио је музику за убиство и тако даље.

Сада Хелбергер прави експерименте да пронађе музику за лечење. Например он от свира квинту. То је најмирнији интервал; у том акорду нема жара, из њега избија свежина и мир. Када Хелбергер упита слушаоце коју боју виде при том акорду, онда му сваки одговара да види плаву. Хелбергер је задовољан што сви квинту замишљају да је такве боје, јер плава боја је боја која умирује.

Хелбергер сада живи у једној кућици у близини Беча. Његови суседи навикли су да ноћу чују из његове куће брујање „музике са друге планете".

ОКРУГЛИ

У групи Липарских Острва у Тиренском Мору лежи активни вулкан СТРОМБОЛИ који припада Италији. Из њега се непрекидно диже облак паре, који ноћу осветљава растопљена лава. То се примећује издалека, па је зато вулкан Стромболи назван „Светионик Средоземног Мора". Назив острва је настао од грчке речи strongylos — округли.

Најглавнија (острва)

Између Целебеса и Нове Гвинеје леже МОЛУЧКА ОСТРВА готово сва вулканског порекла, а највећа су Халмахера или Џајлоло, Церам и Буру. Површина свих износи 55,7 хиљада км². Главни град је Амбоина. Преко 600 хиљада становника бави се гајењем пиринча, кукуруза, кафе, кокосове палме, шећерне трске и другог. Извозе се зачини и скупоцене врсте дрвета. Острва је открио португалски морепловац Франсиско Серао 1512 године. Назив је малајског порекла: molos — најглавније, дакле, „Најглавнија острва".

Северна падина шарених планина

Назива се у преводу са киргиског језика КУНГЕЈ-АЛАТАУ, планински венац Тјан-Шана у Киргиској ССР. У виду великог стеновитог зида он се пружа око 300 км дуж северне обале језера Исик-Кул („Топло језеро"). На највишем врху Кунгеј-Алатау, планини Чоктал (4771 м), постоји 10 ледника.

ПРОНАЂЕНА ПРЕСТОНИЦА ТАТАРА

На 75 километара источно од Стаљинграда откривени су остаци некадање престонице Монгола. У 14 веку град Сарај Берке био је напредан град и средиште власти Татара. Поред многих палата и храмова, он је имао канале, купатила и водовод. Пре 100 година пронађени су први драгоцени предмети на овом месту, а сада је организована археолошка експедиција која ће детаљно испитати овај град.

ЗАБУНА

Недавно је једна група ученика посетила неко велико индустриско предузеће у Берлину. После посете приређена им је богата закуска. Када су посуде биле испражњене утврђено је да ова закуска није била намењена ученицима већ једној страној делегацији која је у међувремену требало да посети фабрику.

НАГРАЂЕНИ

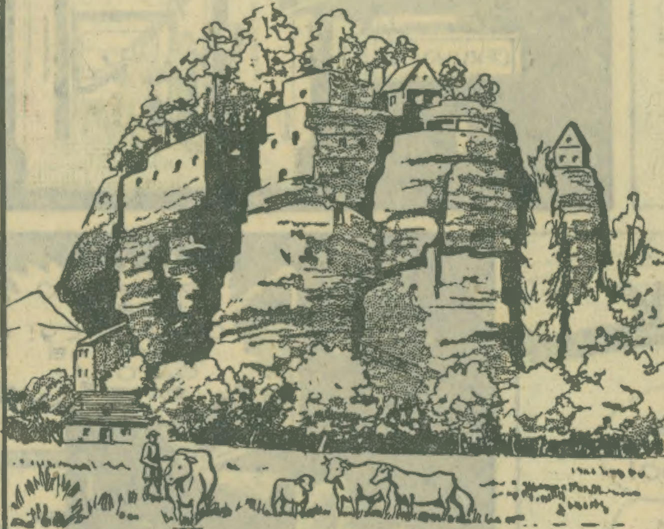
Једно удружење у Аустралији, које се бори против свих оних који злостављају животиње, наградило је алзашког пса „Штормa" за „херојско дело". Пас је зауставио једна кола да би помогао своме рањеном господару Теренсу Колинсу. Отскакутао је до пута и зауставио кола неког Роберта Бејлија, одвео га до оближњег јарка у коме се налазио његов господар са преврнутим колима. „Шторм" је добио медаљу на којој је удружење ставило напис: „Био је то редак гест храбрости".

Недавно је немачки овчар „Кег" добио златну медаљу, а његов власник хиљаду долара. Наиме, у месту Кели Кењон, у држави Монтана, мала Керин Мекменис, која има свега 17 месеци, некако је допузала до оближњег канала и пала у њега. „Кег" се бацио у воду и спасао дете.

Ripley's — Веровали или не!

ЖЕНА КОЈУ ЈЕ УБИЛА ТАШТИНА
ЕЛИЗАБЕТА НИЧБОЛД (1753-1821)
ЧУВЕНА ЕНГЛЕСКА ГЛУМИЦА ТОЛИКО СЕ ЈЕДНОМ СТЕГЛА ДА ЈЕ — УМРЛА. ЛЕКАРСКИ НАЛАЗ ЈЕ ГЛАСИО: СМРТ ЈЕ БИЛА ТРЕНУТНА И НАСТУПИЛА ЈЕ КАО ПОСЛЕДИЦА ГУШЕЊА ПРОУЗРОКОВАНОГ ЗАТЕЗАЊЕМ МИДЕРА

ЗАМАК ОД СТЕНЕ
ЗАМАК БУРГШТАЈН У ЧЕХОСЛОВАЧКОЈ СА СВОЈИМ ОГРОМНИМ СОБАМА, ХОЛОВИМА — ПАЧАК И ШТАЛАМА
БИО ЈЕ ИСТЕСАН ОД ЈЕДНЕ ЈЕДИНЕ ОГРОМНЕ СТЕНЕ

УМРО ЗБОГ ПОМРАЧЕЊА СУНЦА
ЛУЈ ПОБОЖНИ
(778-840)
КРАЉ ФРАНЦУСКЕ И ЦАР НЕМАЧКЕ
УМРО ЈЕ ОД СТРАХА КАД СЕ ЗА ВРЕМЕ ЈЕДНОГ ПОМРАЧЕЊА СУНЦЕ ПОМРАЧИЛО А ЗВЕЗДЕ СЕ ПОЈАВИЛЕ НА НЕБУ

ГРОБОВИ
У КАМЕРУНУ У ЗАПАДНОЈ АФРИЦИ ИМАЈУ ОБЛИК КРОКОДИЛА ЈЕР ДОМОРОЦИ ВЕРУЈУ ДА ОСОБЕ КОЈЕ ЈЕ КРОКОДИЛ ПРОГУТАО СТИЖУ ПОСЛЕ СМРТИ ПРАВО НА НЕБО

НАЈСТАРИЈИ ЗВЕКИР НА СВЕТУ
БРОНЗАНА ГЛАВА БОГИЊЕ ДИЈАНЕ КОЈА ДАНАС СЛУЖИ КАО ЗВЕКИР НА ЈЕДНОЈ КУЋИ У ЛОНДОНУ, УПОТРЕБЉАВАНА ЈЕ У ИСТЕ СВРХЕ ЈОШ У ПОМПЕЈИ

БОРОВУ ГРАНЧИЦУ
С ГРОЗДОМ ОД 16 ШИШАРКИ НАШАО ЈЕ ТОЛМЕЈИ ГРИН ИЗ ГРИНВИЛА (САД)

НАЈВИШЕ

Научници су у току геофизичке године установили да се 90% леда на свету налази

на Антарктику. Мерења су открила да дебљина леда местимично достиже дубину од 4.267,2 метра.

АКО ЈЕ ВЕРОВАТИ

Ако је веровати стручњацима, барометри тачније пред виђају време зими, него ле-

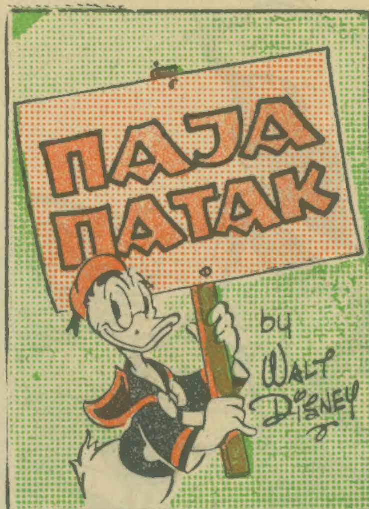
ти. Када је време топло, често се догоди да изненада дође до олује, па су барометри ретко у стању да је благовремено предвиде.

ЧУЛО МИРИСА КОД РИБА

Стручњаци кажу да рибе имају необично развијено чуло мириса. Они тврде да се експериментима доказало да

лосос користи ту способност да би пронашао воде у којима се „родио“. Због тога многи риболовци и користе мирисне мамце. Други употребљавају варалице које личе на мање рибе које већим рибама изгледају као оне којима се хране.

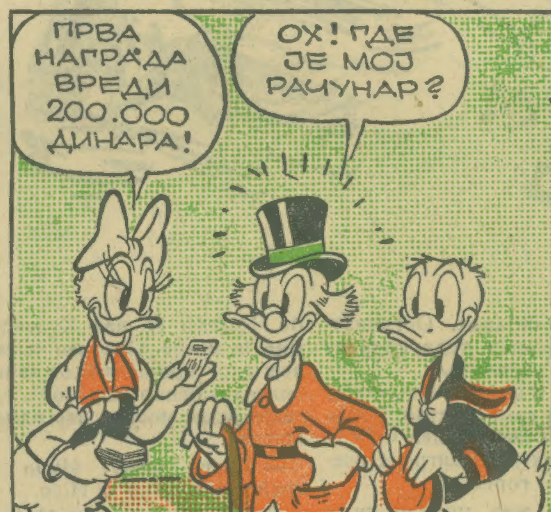

„КИШОБРАНИ ДОЛЕ – КИШОБРАНИ ГОРЕ“

Први пут у историји британске армије за време вежби чула се команда: „Кишобрани доле“ и „Кишобрани горе“. Ове вежбе изводиле су војне јединице британске војске у Сеутемптону. Иако кишобрани сачињавају обавезни део војне спреме, они нису, разуме се, никакво оружје за одбрану или напад, већ су потребни да штите војнике од обилних киша које падају преко целе године у овом тропском подручју.

ШЕТАЛИШТЕ ФИЛОЗОФА

Акропољ (Акрос = горњи, полис = град) је назив за тврђаве на брегу које су се у Старом веку градиле у Грчкој и Западној Малој Азији. Познати су многи акропољи, али је најчувенији био у Атини. То је брежуљак усред атинске равнице. Дуг је 300 метара, а широк 130. На Акропољу су се налазили дивни споменици, уметничка дела грчких градитеља и вајара, а најлепши споменик је био Партенон, храм богиње Атине, у коме се налазило монументално дело славног вајара Фидије, — кип богиње Атине. Ту, под Акропољем, на месту званом Агора обновљена је једна дивна грађевина и у детаље направљена онако каква је по замисли стручњака била у прво време. У ту зграду смештен је археолошки музеј Нарочито је леп предњи део ове зграде звани „шеталиште грчких филозофа“. Ова и друге уметничке фотографије у листу рад су Станоја Бојовића.

620 БИСЕРА

Јапански ловац бисера Јуџиро Хамагући нашао је у једној остриги ни више ни мање него 620 бисера. Према саопштењу Института за истраживање бисера обично у једној „богатијој” остриги има највише сто бисера.

И ПО МЕСЕЦ ДАНА

На универзитету државе Мисури, у Америци, помоћу експеримената, неки научници утврдили су да се коњ боље одмара када стоји, него

кад лежи. Даља проучавања показала су да коњи понекад и по читав месец дана не легну.

ТРАГЕДИЈА „МЕДУЗЕ“

Катастрофа на мору коју је доживела француска фрегата „Медуза“ на почетку овог века је вероватно једна од најстрашнијих. Бивши Наполеонов помоћник војвода од Хогендорпа, добар познавалац Африке и њеног залеђа, саветовао је 1816 године француској влади да организује походе на Сенегал и Мадагаскар. Предлог је прихваћен. Пуковник Жилијен Шмелц наименован је за команданта и администратора експедиције.

Поред војних лица, администратора и њихових породица колонијална мисија повела је са собом више десетина научника и техничара. Опремљена су четири брода. Највећи од њих била је чувена фрегата „Медуза“ наоружана са 44 топа. На њеним палубама се налазило преко 300 људи, жена и деце.

Нечувене перипетије и страдања њених путника које ћемо описати овековечио је велики француски сликар Жерико на познатом платну „Бродолом Медузе“.

Пјер Брион је био наслоњен на ограду брода и посматрао Океан. „Медуза“ која је то јутра, 17 јуна 1816 године, отпловила из пристаништа на острву Екс, клизила је по тихој морској површини на југ.

Младић, који тек што беше напунио 20 година, сањао је од детињства да се отисне пут јужних мора. Прочитао је многе књиге о истраживачима и њиховим пустоловинама. Када је чуо да пуковник Шмалц регрутује добровољце за свој поход јавио се међу првима. Био је интелигентан, озбиљан и радан. Његова молба је усвојена.

Уздрхтао је од радости када је после више дана пловидбе угледао обале Африке. На броду се зближио са неким Куденом, младићем истих погледа као и он и са нешто старијим Леоном Жироом који је ишао за Сенегал као пољопривредни стручњак. У доконим часовима често је причао са капетаном Ибраом.

Насукали смо се на спруд

Око подне другог јула Пјер Брион је читао у својој кабини. „Медуза“ више није била далеко од свог циља. Младић је био дубоко утонуо у лектиру када га је изненада потресао снажан удар.

Поскочио је и отрчао на палубу. Чуо је вриску. Куден му је ишао у сусрет.

— Шта се догађа? упитао је познаника.

— Насукали смо се на подводни спруд, рекао је мрзовољно Куден.

Прошла су три дана. Посада је улагала надљудске напоре да ослободи брод. Све је било узалуд.

У ведру зору 5 јула пронео се глас да је вода почела да продире у брод. Путнике је захватила паника. Командант Шамере је донео одлуку да се „Медуза“ напусти. Пошто није било довољно чамаца решено је да се сагради сплав. Паника је све више узимала маха. Дошло је до туче и међусобних обрачуна. Неколико војника су провалили бурад с вином и мртви се напили. То је допринело још већој пометњи.

Сплав је под командом младог Кудена брзо завршен и спуштен у море. Командант Шамере, пуковник Шмалц са женом и ћерком, више официра и око 30 морнара били су први који су се укрцали у највећи чамац. Са изузетком неколико путника који су више волели да остану на Медузи сви остали су се укрцали. У чамце и на сплав су натоварени сандуци са храном и бачве с водом и вином.

Тако је почела најужаснија поморска Одисеја.

Бродоломници су били натрпани на сплаву. Крцати су били и чамци за које је сплав био везан дебелим ужетима. У великом чамцу је било преко стотину људи док их је на сплаву било 152.

Када су отпуштена ужад којима је сплав био везан за брод један његов крај је нагло потонуо. Завладала је поново паника. Куден је схватио да је терет неправилно распоређен и сплав претоварен. Издао је наређење да се један део ствари побаца у море.

Таласи су били доста велики и запљускивали су оне који су се налазили на ивици сплава.

Сплав се постепено удаљавао од брода. Неочекивано се на „Медузи“ чула неописива дрека. Поручник Еспио, који је командовао великим чамцем, наредио је да се овај одреши и извиди разлог запомагања људи на броду. Брион је са сплава пажљиво посматрао шта ће се догодити. Када је чамац пристао уз брод скоро сви који су остали на њему навалили су да се укрцавају. Ускоро је на њему било толико много света да је вода скоро досезала до његових ивица.

Побацајте све сандуке у море

Пјер Брион је брижним оком посматрао шта се догађа. Он је више зебао од понашања и склоности паници бродоломника, него од слабо сграђеног сплава и од немирног мора.

Спавао је неколико сати. Изненада је поскочио окупан до голе коже хладном водом једног таласа. Била је ноћ. Људи су и даље вриштали, таласи су шумели. Препознао је пригушен Жироов глас:

— Кладим се да су ти гадови пресекли ужад...

— То није могућно, рече Куден.

— Али ми тонемо...

— Побацајте све сандуке у море! — узвикну Куден. — Сачувајте само воду.

Сандуци са храном који су побацани у море привукли су морске псе. Изненада се чуо врисак:

— Моја жена пала је у море... Учините нешто, преклињем вас! Спасите је!

Нажалост, нико није имао храбрости да се у помрчини баци у загрљај таласа у којима су их могли сачекати оштри ајкулини зуби.

Полудели морнари

Са првом светлошћу праскозорја људи су се пренули. Океан је био пуст. Нигде једра ни бродског трупа. Глад је почела да мучи бродоломнике.

Куден је био потпуно деморалисан. Небо је било покривено облацима. Сунце се више није видело. Море је постајало све бешње. Осећање дужности гонило је Кудена да још увек командује. Наредио је Серињиу, Бриону, Жироу и капетану Херберту да изделе последње остатке хране, али да штеде сваку кап воде.

Један пијемонтски наредник викао је војницима из свег гласа:

— Побацајте те људе у море. Они нам сметају. Због њих ћемо потонути.

Ускоро је дошло до првих обрачуна, ужасних и дивљих, између раздражених људи. Капетан Ирба, Брион и Жиро устремили су се са још тројицом најсталоженијих према делу сплава где је безвлашће узело маха. Једва су успели да обуздају пијемонтског наредника. Остали су били сувише пијани да би претстављали неку стварну опасност. Серињи је изненада крикнуо: „Пазите!“ Пер Брион се окренуо.

За леђима му је био један азиски морнар, полулуд од алкохола, са зверски искеженим зубима. Замахивао је секиром. Брион се измакао у последњем тренутку. Азијат је урлао:

Треба разрушити сплав

— Треба разрушити тај проклети сплав... Нека сви изгину што пре... Боље би било.

За његовим речима одмах су следила дела. Снажним замасима секао је секиром ужад која су спајала даске сплава.

Пјер Брион је грозничавим погледом тражио неко оружје да му се успротиви. Био је голорук. За то време капетан Ирба исукао је сабљу и насрнуо на подивљалог морнара. Претећи га је упозоравао да прекине. Морнар је и даље размахивао секиром и бацио се на капетана. Официр је био бржи од њега. Пробо га је на лицу места.

Ова драма је била сигнал за општу пометњу. Пијани војници су скочили на ноге и бацили се на оне који су покушавали да одрже ред.

Пјер Брион је дочепао секиру убијеног азиског морнара и ефикасно се служио њоме као оружјем против полуделих и пијаних. Организовани браниоци реда ипак су на крају надвладали.

У току 9 августа тројица су извршила самоубиство. Рањеници су јечали. Куден чију је ногу захватила гангрена осећао се све горе.

Глад и жеђ морили су и Пјера. У више махова узалуд је покушавао да улови рибу. Није имао никакав прибор при руци. Већ је постало врло опасно седети крај ивице сплава. Морски пси привучени лешевима крстарили су око сплава спремни сваког часа да скоче на жртву.

Младић је покрио лице рукама

Нова драма била је помолу. У тренутку када их нико није посматрао, пијемонтски наредник и један војник су пробушили последњу бачву са вином и почели су похлепно да пију.

Од тог тренутка Пјер је спавао само једним оком спреман да сваког тренутка спречи неко ново насиље. Леон Жиро је умро у ноћи између 9 и 10. Куден је изгубио свест. Већина преживелих су или јечали или су као опијени падали у транс од умора из кога би с времена на време пренули уз ужасне крике. Ујутро 10 августа налазило се на сплаву само још 40 преживелих бродоломника.

Када се сутрадан око подне Пјер пробудио, после тешког сна пуног ужасних слика, угледао је језиви призор од кога му се коса дигла на глави. Није могао веровати својим очима. У једном ћошку сплава који је био већ опустео десетак бродоломника су поседали у круг и јели. Када је дошао близу њих крикнуо је од ужаса. Бродоломници су комадали и јели леш једнога који је умро у току ноћи.

Млади човек је покрио лице рукама и с очима пуним суза бацио се у други ћошак чамца.

Почео је први пут помишљати да изврши самоубиство. Али цело његово биће се побунило против таквих мисли. Морао је живети и одупрети се до последњег даха несрећи и искушењу. Заклео се да се низашта на свету неће умешати у људождерску гозбу. Нагнуо се над Куденом. Био је мртав. Одвукао је сам леш свог пријатеља до ивице сплава и бацио га у море, где га је један морски пас одмах шчепао.

— Благо њему! Имао је среће! помислио је Пјер.

Срећа им се најзад 11 јула насмешила. Једно јато летећих риба налетело је на сплав и попадало на њега. Прегладнели бродоломници су се бацили на њих. Почели су да их живе прождиру. Најзад су утолили глад. Нешто рибе им је остало за резерву. Пјер Брион осећао је да му се снага враћа.

После обилног оброка жеђ је почела још жешће да их мори. Искушење је било толико јако да су многи почели пити морску воду. После тога су настајале још горе муке, јер им је грло било потпуно суво. Петнаестак рањеника је и даље јечало у делиријуму. Једна старија жена, кантинерка, која се све време истицала храброшћу, незгодно је пала и сломила ногу. Да би јој олакшао болове, Пјер јој је везао ногу између две дашчице, јер Серињи који је дрхтао у грозници више није био у стању да јој помогне.

Нико није знао где се налазе. Море се поново умирило. Они су клизили кроз маглу не знајући да ли се приближавају обали или се удаљују од ње. Пјер Брион је спавао што је више могао. То је био најбољи начин да не мисли на општу трагедију. Желео је да живи. Некипут би га пробудили крици. Многи бродоломници су лудели. Један од њих је помамно викао:

Једра! Видим једра!

— Ја ћу вас све спасти али ми морате дати круну. Када будем добио круну одвешћу вас за четврт сата до пристаништа. И бићу ваш краљ.

Морали су га везати. Захваљујући обилној роси која је пала једног јутра могли су привремено утолити жеђ. Али, глад је поново почела да их мори. Резерве летеће рибе су се уцрвљале. Када се 13 августа ујутро Пјер Брион пренуо из сна имао је утисак да на сплаву има знатно мање света, него што је било када је заспао. Згрозио се када је сазнао шта се догодило. Док је спавао здрави бродоломници су побацали у воду болесне и рањене, око дванаестак њих. Међу њима је нестала и бивша кантинерка. То су учинили да би се смањио број људи које треба хранити.

Пјер Брион је помислио да је боље умрети, него бити саучесник и сведок тог дивљаштва. На сплаву се налазило само још двадесетак људи који су гледали једни друге као гладни курјаци. Била је то шачица умоболника.

Последње дане на „Медузи“ Пјер је провео у бунилу. Као и сви остали преживели био је до крајности исцрпен. На небу није било ни облачка. Тропско сунце неумољиво је пржило. Била је ужасна врућина. С времена на време неки би заурлао:

— Једра! Видим једра!

Све су то била само привиђења.

Пјер је дремао. Никоме није говорио и нико се њему није обраћао. Увек када би отворио очи били су то ужасни призори: бродоломници који су се засипали погрдама и псовкама.

Млади човек је био згрожен. Више је волео да ништа не види и ништа не чује. Па ипак, у дну измучене душе, гајио је још увек зрачак наде. Призори из срећног детињства излазили су му пред очи. Снови о јужним морима и блиставој каријери га нису напуштали.

Епилог бродолома

Чак и најстрашнијим драмама мора доћи крај. Увече 17 јула, тринаестог дана страдања бродоломника са „Медузе“, сплавом се проломио надљудски крик:

— Једро на видику!

Пјер је отшкринуо очни капак. Крик се као ехо понављао. Овог пута није било привиђење. Брод „Аргус“ који је из Сенегала био пошао у потрагу за бродоломницима открио је сплав са „Медузе“. На њему је било још само 15 преживелих од 152 колико их се укрцало. Транспортовани су у Сен Луис где су још петорица умрли. Пјер Брион је дуго лебдео између живота и смрти, али је најзад спасен.

Велики чамац у који су се били сместили пуковник Шмалц и командант брода стигао је без тешкоћа у Сенегал. Чамац који се био вратио до „Медузе“ није био такве среће. Са 63 путника стигао је до пустог места на афричкој обали, недалеко од рта Мирика. У току вишедневног путовања кроз пустињу шест лица је умрло од исцрпености, а неколико њих нестало је. Најзад су преживеле заробили Маври. Пустили су их из заточеништва после неколико недеља.

На „Медузи“ је остало 17 путника који су одбили да се укрцају на сплав. И они су најзад саградили сплав. Дванаесторица су се отиснули на море. Сплав се за време буре преврнуо. Бродоломници су постали плен ајкула. Неколико дана касније један од људи који су остали на броду извршио је самоубиство бацивши се у море а четрнаести је умро на броду. Када је „Аргус“ 31 августа најзад пронашао „Медузу“ на њој су се налазила још три преживела путника.

Брод је био у исправном стању. На њему је било још доста хране и воде.

ПРЕ 2.000 ГОДИНА

Научници који су боравили на Антарктику наишли су на многе занимљиве ствари. Тако је амерички ледоломац „Источни ветар“ донео две потпуно смрзнуте фоке. Стручњаци тврде да су се фоке смрзле још пре 2.000 година. Оне припадају групи од 90 фока које су пронађене смрзнуте у подручју Тејлор Равин, леденојували на Антарктику. Научници мисле да су фоке овде дошле пре више од 2.000 година када ова увала није била замрзнута. Сада се ове фоке налазе у Техничком музеју у Тексасу где ће бити детаљно проучене.

ТРАГОМ ШЕЋЕРА

На фарми су се стално чудили и потсмевали Дику Фарнхаму, мршавом и огрубелом чувару стоке, због његове одвратности према мравима.

— Видео сам га како просипа целу шољу чаја само зато што је у чај упао један мрав, — причао је Цек Харпер. — Ако му упадне мува у чај, он је једноставно избаци и пије даље. Али, кад угледа мрава он се сав стресе...

Цо Кони затресе главом.

— Сви ми имамо своје хирове. Мене, например, змије нимало не узбуђују, али гуштере не подносим.

— Мрави су исувише мали да би требало да узнемире одраслог човека, — настави Цек, —ја верујем да Дик није крив што их не подноси, можда се као дете уплашио уједа мрава...

У својој колиби на другом крају фарме Дик је баш тога часа бацио са гађењем пуну кутију меда у којој се налазио један залутали мрав.

— Проклетство, — гунђао је он, — толико волим мед, а сад ми га поквари тај гадни мрав.

Кад заврши свој доручак, спакова мало хране и напуни кесицу са чајем и шећером, тутну кесицу у лонче за чај и чврсто затвори поклопцем. „Сада више не може да уђе ниједан мрав!"

Дик је имао данас слободан дан, који је хтео да проведе крај свеже воде на брани Мале. Тамо ће сам да спреми ручак и да попије шољу чаја. Очима је прелетао равницу обасјану врелим аустралиским сунцем. Шта ли тамо лежи? Да није угинуо во? Гледао је сувише знатижељно и није пазио куд му коњ гази. Тог часа коњ нагази на једну јаму, спотаче се и Дик полети главачке са коња право у дубоку јаму. У паду га коњ удари по глави, а уједно осети и јак бол у куку... онда изгуби свест.

Касно поподне, истога дана, два пастира угледаше коња без јахача.

— То је Диков коњ! — узвикну Цек Харпер.

— Дик је сигурно страдао! — додаде Цо Кони.

— Биће тешко да га пронађемо, као кад тражиш иглу у стогу сена! Али морамо одмах кренути у потрагу, док не буде касно!

— Он може бити свуда у овом крају, — рече Цо без много наде.

— Ако је рањен, покушаће да дође до воде. Потребно је да одемо до бране Мале, — замишљено ће Цек.

— Ја ћу поћи према бређуљцима, — одлучи Цо, — онда ћу у луку стићи до бране и тамо ћемо се наћи.

Истовремено кад су оба пријатеља пошла у потрагу за њим, Дик се пробуди из несвести. Глава и ноге јако су га болеле. Био је ужасно жедан, али није могао да се сети где ће доћи до воде.

Протрљао је очи и погледао око себе. Јама у којој се налазио није била много дубока. Над њим се налазио један грм. Он ухвати једну грану да би се извукао, али је пусти са јауком. Бол му није дозволио да се напреже.

„Колико ће потрајати док на фарми не примете да ме нема?", размишљао је Дик. „Можда ћу умрети пре него што ме нађу? Никад нећу успети сам да се извучем са овим боловима у глави и куку!"...

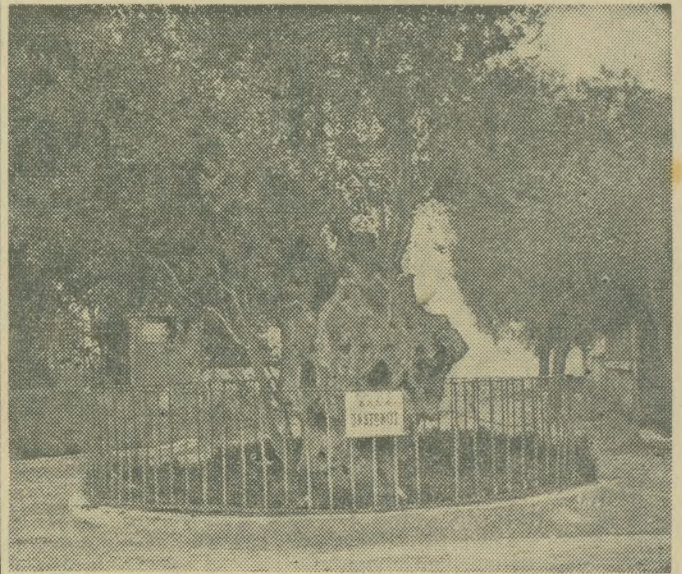
Цек погледа доле на Дика. Његове, иначе, веселе очи гледале су озбиљно у рањеног пријатеља. Прислонио је на Дикове усне посуду пуну воде, коју овај похлепно испразни до дна. Најзад је Дик могао да проговори:

— Цек како си ме нашао? Нисам се више ничему надао...

Цек показа на земљу:

— Мрави су ми показали пут. Кад сам био близу бране опазих колону мрава у великој журби. Знао сам да су нашли богат плен и пођох за њима. Нашао сам те, јер их је привукао твој шећер, који се приликом пада просуо из кесе.

— Толико сам их мрзео, а сад су ми спасли живот, — рече Дик тихо, посматрајући колону мрава која је журно ишла својим путем.

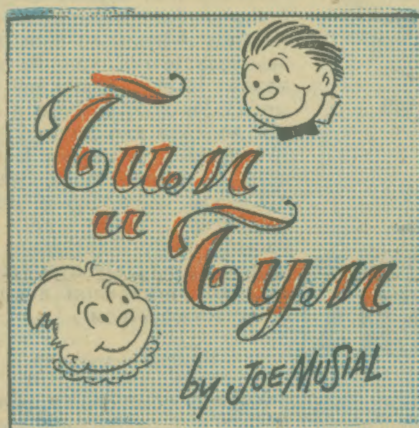

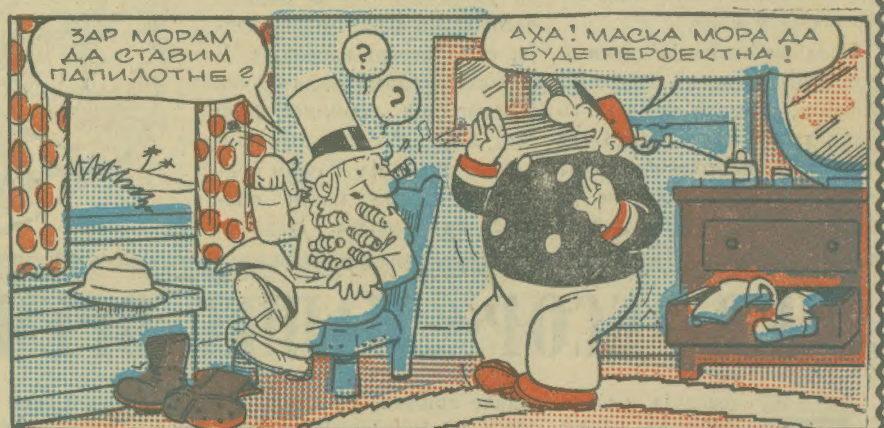
Платонова маслина

На периферији Атине брижљиво се чува један редак туристички објекат — маслина испод које се, по предању, одмарао чувени филозоф Платон. Услед престарелости маслина је закржљала, али она ипак претставља драгоцен документ, јер сви туристи који дођу у Атину радо обилазе ово дрво кога називају Платонова маслина.

НЕНАДЛЕЖНИ

Енглески природњак Данијел Тарнер (1667—1741) из Лондона поклонио је 11 септембра 1723 године неколико књига Јелском универзитету (Конектикет, САД). У знак захвалности Универзитет је Тернеру доделио титулу доктора медицине, иако он никад није био лекар, а Јелски универзитет није имао медицински факултет; основан је доцније — 1810 године.

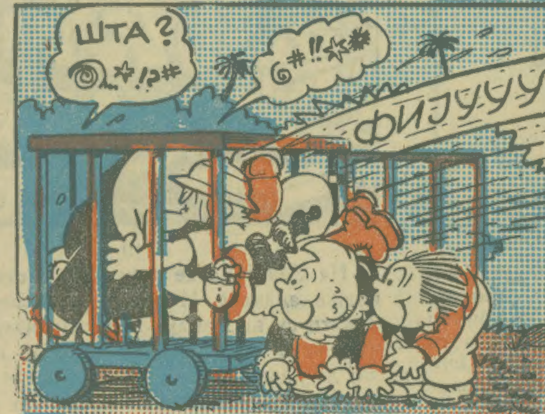

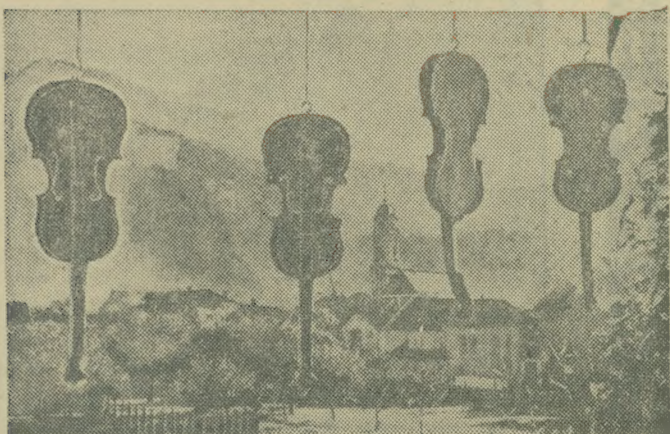

»СЕЛО ВИОЛИНА«

„Село хиљаду виолина" зове се Митенвалд у Карвендлпланинама, у Баварској. Као неми сведоци давно прохујалог времена барока на балкону висе виолине направљене од племенитог дрвета. Откако се пре 300 година Матијас Клоц, становник Митенвалда, пренео из Кремоне вештину прављења виолина, коју је научио кад Николе Аматија, у своје алпско село, оно је постало чувено у свету. Виолине из Митенвалда продају се у Русији, Француској, Енглеској, Америци и другим земљама.

СИРЕНЕ И ЊИХОВ ЛИК КРОЗ ВЕКОВЕ

На почетку сваког лета, у одређени дан, бразилијанско село Рис Вермехиос, што значи „црвена река“, буди се из уобичајне зачмалости. Из свих околних села и засеока црнци му долазе у масама. На остацима старе португалске тврђаве подигнуте су бараке које служе као продавнице и као свратишта у исти мах, јер те ноћи нико не спава код куће. Два дана, уз звуке набрзо склепаног оркестра, људи „опседају“ једну кућицу од цигала у којој се налазе велике корпе. У њих слажу руменило за усне и образе, лак за нокте, кремове за кожу, огледалца, ђинђуве, наруквице, па чак и модне часописе. Једном речи оно што жене употребљавају ради украшавања. У подне, све се корпе стављају у једрилицу са црвеним једрима, а кад се она одвоји од обале, веслачи изручују садржину корпи у море.

И најсиромашнији црнци овог краја, потомци робова из Африке, штедели су преко године да би море могло да прогута више тона средстава за улепшавање. То чине уз звуке песама коју упућују богињи „Јеманја“. Богињу замишљају као сирену, лепу девојку која је пола риба.

У неким деловима света још се и данас може наићи на трагове хиљадугодишњег предања о сиренама. Богиња, коју црнци бразилијанског села умилостивљују и модним часописима, живи у Холандији, само нешто измењена. У обалским селима људи се чак и данас боје „мермине“, „морске девојке“ која плачним гласом пева ноћу у оним крајевима којима прети опасност од поплаве. Наравно да је нико никад није ни видео ни чуо, али такво је веровање.

На путу око света

Најстарије сирене антике нису имале ни реп ни пераја. Биле су то жене-птице, чији је магични цвркут заносио морнаре да су многи, губећи крмило лађа, страдали на гребенима подводних стена. Да би избегао судбину других, Одисеј је запушио уши својих морнара и привезао их за катарке. Тек у доба Римљана сирене су пола риба пола девојка. Од тог времена чудне приче о њима почињу да круже обалом Средоземља.

И Средњи век их је прихватио. Пошто су прошле кроз Гибралтарски мореуз, кренуле су на пут око света. У Немачкој су назване „никсе“, у Шкотској „беле девојке“, итд. У пристаништу Копенхагена постоји бронзана статуа „Мале сирене“ коју је створио бесмртни Андерсен. Његова јунакиња, пошто је заволела једног принца, унаказила је свој дивни реп само да би добила ноге и могла да хода као други људи. А чувени морепловац Кабот, који је открио Нову Земљу и Канаду, саветовао је морепловцима „ да се чувају бића која имају главу жене, тело рибе а пливају наоружана са луком и стрелом и хране се људским месом“.

Уносна трговина

Упркос неверовању разборитих, код лаковерних су се и до данас задржала веровања у непостојећа бића, само што их је сада много мање. Још 1.800 један шкотски учитељ је слао лондонском „Тајмсу“ писмо за писмом у којима је тврдио да је видео једну сирену док се чешљала на обали. Многи довитљиви трговци искористили су привиђања необразованих да зараде паре. Израђивали су и продавали „портрете“ ових становника мора. После сирена на хартији појавиле су се на панађурима и у циркуским шатрама живе, „од меса и костију“.

Мајмуни као сирене

Са Далеког Истока, нарочито из Јапана, долазиле су вести о „сиренама“ као о правим чудовиштима. Човек просто није могао да дође к себи како су људи имали толико смелости да обмањују свет. Творци ових сирена користили су се мајмунима. Јадној животињи би прво почупали све длаке, а у вилицу би ставили секутиће из неке људске лубање. За тело би с предње стране пришили кожу специјалне корњаче која потсећа на рибље крљушти. И тако се у току вишестолећне „еволуције“ од сирена-птица преко сирена-жена стигло до сирена-мајмуна.

Сличне већини творевина примитивне народне маште, сирене су настале као последица потребе да се на емотиван начин нечим објасне недокучиве ствари. Старим народима требало је да оправдају нестанак на води толиких својих добрих морепловаца, па су нашли да то морају бити привлачне песме које су их заводиле да су губили контролу управљања бродом. У току столећа, човеков научни дух сахранио је причу о сиренама у многим крајевима света. Још само понегде она данас животари.

Ситно али ЗАНИМЉИВО

НИКАД

Дон Хозе Марија Медина у временском размаку од 5 фебруара 1862 па до августа 1876 био је 11 пута претседник Републике Хондурас. Ниједном није успео да задржи свој претседнички положај до истека законског рока. Увек су избијале побуне. Последњи пут збачен је са претседничког положаја 7 августа 1876 године, када су га побуњеници убили.

СТЈУАРДЕСЕ на железници

На железничкој станици у Паризу и на неким другим већим станицама у Француској постављене су стјуардесе. Њихова је дужност да пруже прве информације и помоћ путницима, а да се позабаве и децом. Ове стјуардесе говоре по неколико страних језика. То је од велике користи страним туристима који у великом броју посећују Париз.

АКО ИМАШ И АКО МОЖЕШ

Један грађанин Атине срете Диогена и замоли га да га посаветује када је најбоље да руча. Диоген му одмах одговори:

— Ако си богат, ручај кад хоћеш, а ако си сиромах, онда ручај кад можеш.

ЕВО ОВАКО...

Чувени гусар, а доцније и француски адмирал Жан Бар нашао се једном на свечаном пријему. Није се најбоље осећао у средини аристократа, јер му се чинило да га са висине гледају. У једном тренутку они га запиташе:

— Како ћете проћи са својом флотом између 37 енглеских лађа које се налазе код Денкерка?

— Ево овако, узвикну Бар, и стаде снажно да удара шакама аристократе, па се они разбежаше, а он прође слободно.

ДОЗВОЉЕНА БРЗИНА

Пре овога рата, према извештајима у неким старим листовима, дозвољена брзина аутомобила у градовима и густо насељеним крајевима била је ова: у Немачкој 66 км на сат; Енглеска 48, Финска 45, Југославија, Бугарска 15, Данска, Естонија, Летонија, Пољска, Шведска, Мађарска 40, Норвешка и Литванија 35, Француска 30, Чешка 34, Холандија, Луксембург и Турска 20, а Грчка, Румунија и Шпанија 10.

„ПРОФЕСОР“ НАШЕГ ВРЕМЕНА

Телевизија одавно више не служи само за разоноду. У низу земаља она се све шире и корисније употребљава, а њена примена нашла је места и у школској настави.

У Сједињеним Америчким Државама телевизија је уведена у школама као наставно средство, јер нема довољно наставничког кадра. Пошто ће се у наредним годинама осећати још већа оскудица у наставницима, рачуна се да ће 1965 године бити потребно 1,400.000 нових наставника, то је израђен обиман програм наставе помоћу телевизије. У Великој Британији први опити са телевизијом у настави извршени су 1952 године. Од 1957 заведене су редовне емисије из посебног струдија који има своје техничаре и особље састављено искључиво од наставника. Ове емисије трају сваког дана по 60 минута. Крајем прошле године 2.000 школа пратило је предавања преко телевизије.

Италија је такође приступила увођењу „телешколе“, јер се и тамо осећа недостатак наставног особља. Од новембра 1958 године емитује се програм који је израђен на бази наставног плана и одобрен од државних просветних органа.

Француска је била прва земља у Европи која је увела школски телевизиски програм. То је било 1951 године. Овај програм разрадила је једна комисија коју је формирало Министарство просвете. Емисије се дају четири пута недељно и трају по пола сата. Социолози и просветни радници у Француској сматрају да је телевизиска настава знатно допринела ширењу просвете и јачању интелигенције код ученика.

Шведска се припрема да заведе сталну наставу преко телевизије. Припремни радови су почели давно. Ујесен 1957 године вршени су експерименти са три програма који су праћени у 19 школа у Стокхолму. Ове јесени уводи се редован програм три пута недељно у трајању од по 20 минута.

У Холандији се експерименти врше од 1958 године, али редовна настава помоћу телевизије још није заведена. И у Белгији се врше опити од 1955 године, па ће и ове године настава бити експериментална. Пробе се врше и у Швајцарској, где су мишљења наставника о ефикасности и целисходности овакве наставе. подељена. Ова тема предмет је живе дискусије и у Немачкој.

Па ипак, телевизија све више продире са факултета и високих школа у основне и средње школе као значајно допунско, а негде и као основно средство за ширење просвете.

ХАВАЈСКА ОСТРВА

9

Хетерогену природу Хаваjаца показују и разни „реквизити“ за које је раширено веровање да су типично њихови. Например сукња од траве. Тај „увоз“ из 19 века са острва Самоа сада се производи у Њу Џерсију. Или, укулеле-инструмент који се данас углавном израђује у Пенсилванији примљен је од Португалаца.

10

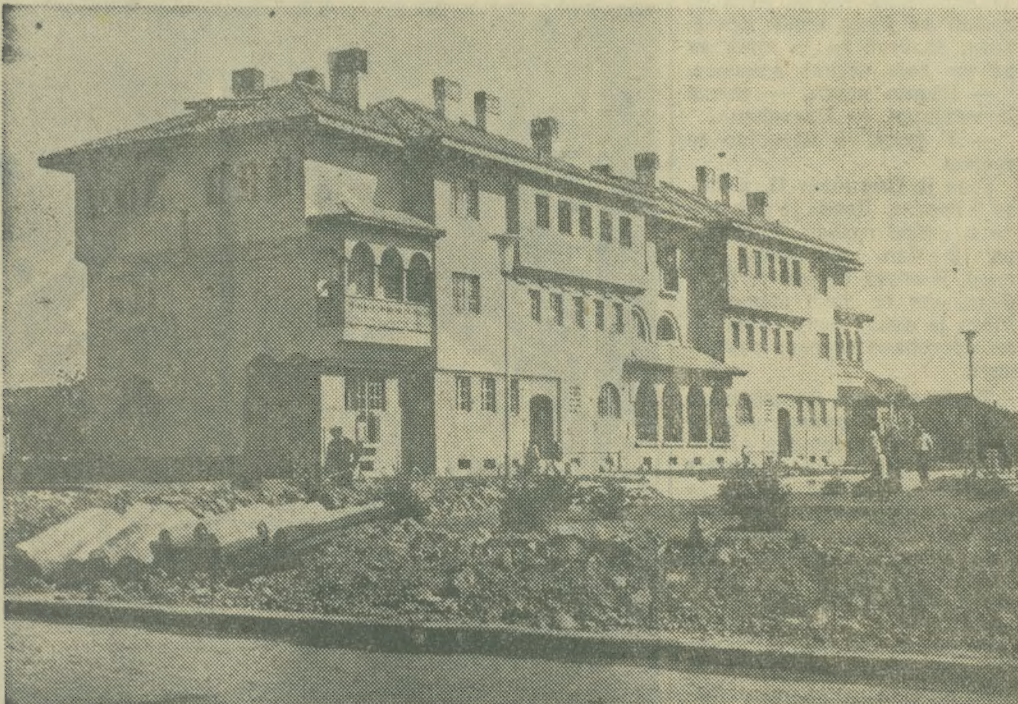
На Хавајима се гаји 80% светске производње ананаса. И ананас и шећерна трска донети су на Хаваје, али сада изврсно успевају ту и острвљани са поносом имају обичај да кажу: земља, клима и море ипак нису увезени — они су само наши, јер такве климе, мора и земље нема нигде више на свету.

11

Хаваји су 20 острва која се пружају на 2.464 км. Али, свега је осам насељено. Острва леже око 3.680 км западно од пацифичке обале САД, тачније од Сан Франциска. На пет главних острва: Хаваји, где је вулкан Мауна Лоа, Мауи, Молкаи, Оаху, Кауаи живи 580.000 становника.

Крај.

У СТАРОМ СТИЛУ

На реци Белици, на самом изласку из Багрданске Клисуре налази се Светозарево, које се још у 14 и 15 веку помиње под именом Јагодина.

Сви путници који су вековима пролазили кроз овај богат и лепи крај, помињу ово место као лепу варошицу на Цариградском друму.

У кланцу Багрдана налазило се у 16 веку хајдучко гнездо. На том месту се јуначки борио Коча Анђелковић, а из овог краја, поред осталих, потичу Стеван Синђелић и Светозар Марковић, по коме је ово место добило данашње име. Ту је живео и радио и песник Ђура Јакшић. Своју славу овај крај није помрачио ни у минулом рату.

Околина Светозарева је плодна и богата, а по доброј стоци и живина позната. Развила се и индустрија. Тамо има више предузећа и фабрика, а најчувенија је Фабрика каблова. Постигнути су велики успеси у решавању разних питања, а велика пажња поклања се и станбеном проблему.

У Светозареву је подигнут цео блок зграда за становање, које су грађене у стилу старих кућа. Такве зграде имају, поред осталог, и посебно обележје нарочито у туристичком погледу. На слици се види таква једна зграда.

ДУБИРОГ

У јужним пределима динарске области, у планинским селима, и данас се може видети прастара колиба звана дубирог у којој понекад станују чобани. Такве су колибе најчешће прављене у доба под Турцима када су често паљена села. Било је случајева и у последња два рата да се праве дубирози који су служили за становање када су непријатељи палили куће у Лимској долини. Дубирог се прави од дугих стабала забодених у кругу у земљу и спојених у врху. Покривени су сламом од ражи. Улазна врата и дању су отворена, а служе место прозора.

КАД НЕМА СОЛИ

Једна чета крагујевачког батаљона била је у селу Трбушићу код неке баба-Анђе. Пошто се неколико дана није нигде могло наћи соли, кувар је поднео оставку на свој „положај“, па се борац Миодраг Николић прихватио тога посла. Првог дана припремио је за ручак све осим соли. Сео је и дубоко се замислио. Баба-Анђа опази да нешто није у реду и упита га:

— Шта је, сине? Што си се тако натмурио?

— Да немаш грумен соли, баба-Анђо?

— Не, душе ми! Видиш да и ми једемо несланo.

Миодраг узе конопац, направи омчу и пребаци је преко једне греде. Затим принесе столицу. Посматра га баба-Анђа, чуди се и ћути. Миодраг се попе на столицу и стави омчу око врата.

— Сине, забога, шта то радиш?

— Не могу, баба-Анђо, да чекам другове с несланим ручком, нити могу да подносим њихове критике.

— Не, сине, кумим те богом! Имам мало соли што сам оставила за овце, па ћу ти дати.

Чета је добила слан ручак, а Миодрага су похвалили. Такво стање потраја још петшест дана и баба-Анђа изјави да више нема соли. Миодраг на то почне поново да прави омчу, да пребацује конопац преко греде и све по реду. Али, баба-Анђа рече:

— Бога ми сине, можемо се обоје обесити, али соли нема више, па нема.

РОБОТИ ПРЕДАВАЧИ

На Њујоршком институту за технологију 54 робота предаје електронику, физику и математику. Необичне професоре студенти називају „Мистер АДТ“, што је скраћеница од „Аутоматик тичинг девес“. Роботи предају преко магнетофонске траке, а за то време на стакленој шајбни појављују се цртежи и дијаграми.

Роботи постављају студентима питања, и кад добију тачан одговор пристојно се захвале.

Лички благослов

Дошао партизан у кућу неке бабе Личанке, а она, видећи га у новим чизмама, задовољна узвикне:

— Богме си ти, дијете, обучен. Одакле ти тако добре чизме?

— Скинуо са Швабе, бако, — одговори борац.

— Е, да бог да их, синко, читавог живота са другог скидао, кад си такав јунак! — од срца га благослови бака.

МАРКО ЗАКЛАН

Марка из Крбавице добро су знали сви борци личког одреда. Био је храбар младић и вољен од својих другова. Његово презиме знао је само командир чете.

У пролеће 1942 године пошаље га командир са још једним другом у извиђање према Бихаћу и нареди да извештавају све што примете. Први извештај посла по другу, али се одмах затим указа колона немачких камиона, па је Марко морао да напише нови извештај који посла по једној омладинки. Извештај је писао на брзину и није одвојио потпис од осталог текста, тако да је на крају извештаја стајало: „Марко Заклан“.

Чим је стигао извештај у чету пронесе се глас да је Марко заклан.

Међутим он се навече врати и упаде прво у кухињу.

— Има ли шта да се поједе? — упита кувара.

— Нема!... — одврати кувар гледајући га унезверено.

— Како нема?! — наљути се Марко.

— Овај... тако... нема! Ми смо обавештени да си ти заклан! — промуца кувар.

— Па Заклан сам ја од рођења, осорно рече Марко, схвативши да је до забуне дошло због његовог чудног презимена.

Једини...

У једном дивном заливу острва Хвара налази се село Врбоска. Од јутра до мркле ноћи тишину Врбоске узнемирава бректање мотора многобројних чамаца који као галебови круже модром површином залива.

— Без ових „фића“ не идемо ни да ручамо — прича смејући се један мештанин.

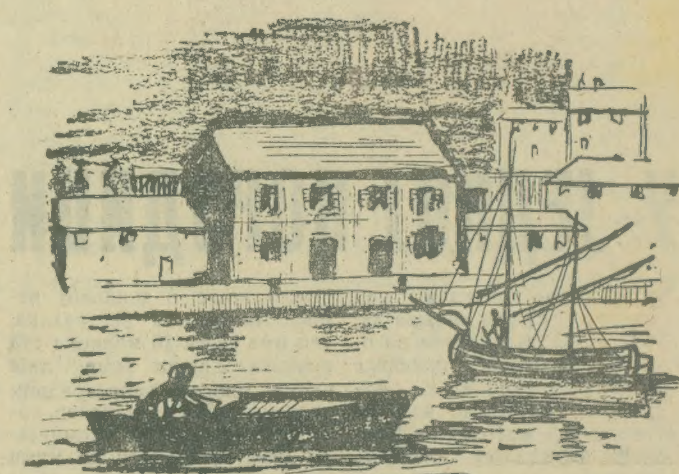
Док мотор једног чамца престаје и он тихо клизи према молу, из једне зграде на спрат, рекао би да у њој нема живе душе, одјекуну песма, па грохотан смех и оно живо далматинско чакулање. Улазимо унутра и гледамо људе који се врте око неких жица и савијају их. Овде се може ући као у пријатељски дом. Питамо их:

— Каква је ово радионица?... Шта сте ви по занату?

— Граделари — одговарају они ведро и смеју се. — Уствари, ово није занат. Ово се сада лако учи. Кад буду машине радиле, онда ће друкчије бити.

У радионици је запослено 35 радника, углавном мештани; тежаци и рибари. Тројица су само квалификовани радници. Граделе које израђују ови људи без заната пре су се увозиле. Стајале су око 12.500 динара, а сада 2.600 динара. Ова радионица је једно одељење Творнице риба у Врбоском. У њој се израђују граделе за ову творницу и за друге, којих има око 26 у земљи. Иначе, то је једина радионица ове врсте у нашој земљи. Основана је 1954 године. Пре су се граделе куповале у Италији и Португалији, Сада се овде праве, па су и трајније и чвршће. Досад је израђено око 50.000 градела.

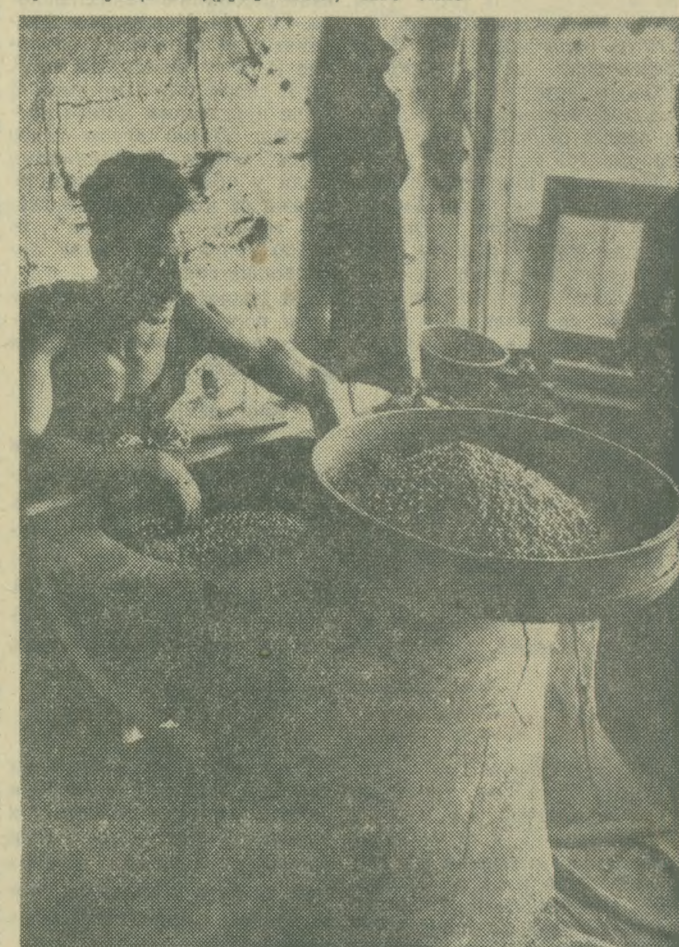
На зиду радионице виде се неколико слике — као фреске — ваљда панорама неког града.

— Шта је ово? — питамо их.

— А, оно, некад је овде било позориште. Његови чланови били су рибари и тежаци. Давали смо многе комаде. Почели смо да радимо 1924 године и овде се играло све до 1954 године — до градела а тада граделе најуришe и драму и глумце на друго место, прича Бартур Домјанић.

Бартур Домјанић је један од првих граделара у Врбоској. По занимању је обућар, али уме вешто да плете рибарске мреже и врше, а исто тако један је од најбољих мајстора за граделе. Био је и глумац, када је ту позориште било.

СТРУМИЧКА ЛЕБЛЕБИЈА

У Македонији, нарочито у Струмичком Пољу, производи се леблебија. Струмичке занатлије-леблебџије на специјалним пећима прже леблебију по цео дан и продају је онима који их воле. Њима у радњи није хладно ни зими, па су увек у мајици. Људи радо једу пржену леблебију која има доста калорија као и кикирики.

„Тик-так“ уметност

Разним ексцентричним „уметницима“ који стварају помоћу најразноврснијих сликарских помагала, као што су: пресе, апарати за заваривање и пушке, придружио се један још необичнији — „уметник Арман“, пореклом Италијан. За своја „уметничка“ дела употребљава старе ципеле, разне сатове, точкове од бицикла, стаклене цевчице и друге отпатке. Груписањем појединих од ових предмета он прави слике за које чак постоји интересовање. Недавно је направио изложбу у једној диселдорфској галерији, па се нашло и купаца који су плаћали за понеко „дело“ и 800 марака.

И ТО ЈЕ СВЕТСКИ РЕКОРД

Необичним светски рекордима придружио се још један. Пре извесног времена 55-огодишња Ома Вир из града Труо, у Канади, поставила је светски рекорд у столици за љуљање. Њихајући се у овој столици она је провела пуна 103 часа и тако поставила светски рекорд.

*

ПРВАК У 14 ГОДИНИ

Славни француски боксер Шарпантје изгубио је првенство света у тешкој категорији у финалном мечу када га је нокаутирао чувени Демпсеј. Карпантје је иначе освојио аматерско првенство Европе када је имао четрнаест година.

*

ПОСЛЕ 30 ГОДИНА

Чувени аустриски клуб Бечка Виена постигао је велики број успеха и дао велики број репрезентативаца аустриском фудбалу. Али, Виена није имала среће у такмичењу за првенство Беча. Славни клуб то је постигао тек 1931 године, иако је основан 1900 године и за тих 30 година није био првак Беча.

Необични ловци

Захваљујући магнетофонској траци у Швајцарској је поникао још један спорт: „ловци“ тонова. И већ их има толико да су се организовали у удружење под називом „Централни савез швајцарских ловаца тонова“. Установили су чак и специјализацију за поједине гране. Једни се посвећују „ловљењу“ тонова у индустрији, други гласова шумских животиња. Неки се пењу на дрвећа да би ухватили први цвркут тек излеглих птића, неки роне у језера и реке да би снимили шкрипу ракових маказа. Други снимају хуку лавине или локомотиве. Понеки направе тако успеле снимке да их швајцарске радиостанице откупљују.

ТРИНАЕСТ НАЦИОНАЛНИХ РЕКОРДА

У ЈЕДНОЈ ПОРОДИЦИ

Пре три године кад су два снажна детета почела да обарају пливачке рекорде у Аустралији, назвали су их „невероватни мали Конради". Остали су „невероватни", али мали више нису. Џон има 18 година и развио се у правог Тарцана. Његова сестра Илза, 16 година, висока је 173 см и тежи 68 килограма. Џон је бујан, Илза је срамежљива, а у писцини су „ајкуле".

Током ове године брат и сестра оборили су 13 националних рекорда своје земље. Џон, седам, у свим класичним стазама слободног стила за пливаче, Илза шест. Она је на 400 метара за жене постигла боље време од Џона Вајсмилера на Олимпијади 1924, на истој стази. За последње четири године брат и сестра пливају близу 2.500 километара годишње.

Породица Конрад живи у Гринеку, у предграђу Сиднеја. Отац је зубни техничар. Године 1958 у њихову кућу је дошао амерички менаџер Лео Ливит и затражио да разговара са „децом". Пред њега је изашла само њихова мати. Кад је чула лепу понуду дошљака одговорила је:

— Џон и Илза неће постати професионалци. Ми имамо три жеље: да их добро васпитамо, да заврше школу и да победе на Олимпијади у Риму.

Аустралија земља спорта

Да би се разумео успех ово двоје младих, треба знати нешто више о њиховој земљи. Аустралија је велика, али има свега 10 милиона становника. Упркос томе, даје веома много прворазредних спортиста. Њени пливачи, који су овладали на Олимпијади 1956, држали су до Рима више светских рекорда, него све остале земље света. Аустралиски тенисери су за протеклих десет година осам пута победили за Девисов пехар. Године 1958, њихови играчи голфа победили су 28 државних екипа, а њихов тркач Хер Елиот и аутомобилиста Џек Брабам међу првима су у свету.

Све су то последице великог спортског искуства. У свим рејонима великих градова, Сиднеја, Мелбурна и Аделаиде има игралишта за тенис која су осветљена ноћу. То је спорт који тамо има највише присталица. Земља располаже обалом дугом 18.000 км, а већина становништва живи у обалским градовима. Плаже су непрегледне и сваке године „произведе" се 16.000 нових пливача за добровољне спасиоце.

На јужној обали, тамо где живи породица Конрад, плива се и вози на смучкама за воду по цео дан.

Због дечје парализе

Децембрар 1950, Џон, који је тада имао осам година, оболео је од дечје парализе. Срећом, то је био лакши случај. Да би ојачао ноге, одвели су га у центар за рехабилитацију у чијем је базену имао да удара ногама по води.

Сестра је пошла са њим. Тако су се створиле прве побуде за пливање.

Породица Конрад живела је једно време 2 км од јавне писцине у Бенкстоуну, једне од пет писцина олимписког стила намењених грађанима овог града од 100.000 становника. Њихов тренер Дон Талбо се добро сећа првог сусрета са децом.

Једног дана, непознати дечак широких плећа, који је држао за руку мању девојчицу, запитао га је, хоће ли да им даје часове пливања.

— Имамо новац, — додао је малишан. — Платићемо.

— У реду, — насмејао се тренер.

Тада је Џон имао 11, а Илза 9 година. Дечак је био мали и добро грађен. У пливању је био издржљив, али спор. Његова сестра је била брза, али се лако замарала. Мала је имала лепу главу, али претерано мршаве руке и ноге.

Талбо се није преварио да се у његовим рукама налазе два будућа шампиона. Али, таман су почели да добијају свој стил, Илза је стала да побољева од назеба све док јој колена нису натекла услед инфекције костију тако да је шест месеци лежала у гипсу. То је било 1956 године.

Пошто је оздравила, Талбо је почео тренирање изнова и 1958 изишли су на прво јавно такмичење. Дотле потпуно непознати, њихова су имена заблистала на утакмицама у Сиднеју и Мелбурну. Џон 15 година, Илза 13 година, за петнаест дана оборили су 8 светских рекорда.

Отада су у свету пали многи рекорди, али њихови се добро држали. Ипак, Џон је изгубио своја два, на 200 и 400 метара, јер га је оставио иза леђа чувени јапански пливач Јаманака. У брата и сестру Конрад, Аустралија је много полагала на Олимпијади у Риму.

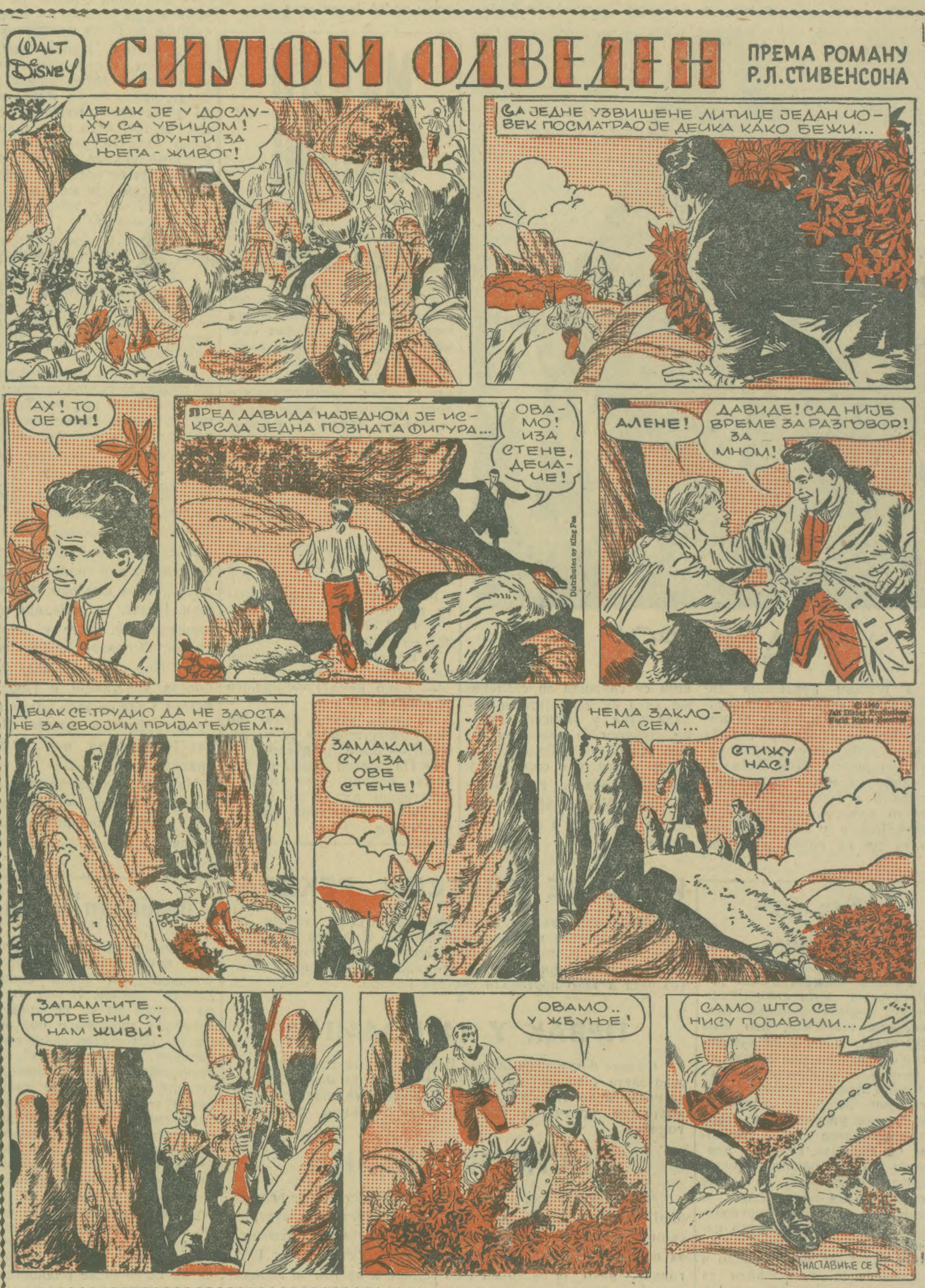

ЛЕП ПРИМЕР

Леп пример међународне сарадње у једној племенитој акцији дошао је до изражаја приликом трагичног земљотреса у Чилеу. Двадесет и две државе хитно су упутиле своју помоћ настрадалој земљи.

СВЕ ЗБОГ КУПАЦА

Да би привукли купце многи амерички произвођачи пакују робу, нарочито животне намирнице, у фолије из којих зрачи природан мирис упаковане робе.

МАШИНА КОЈА ПАМТИ СЛОВА

У граду Буфало у Сједињеним Државама конструисана је електронска машина „Перцептрон". У стању је да разликује штампана од писаних слова и да их „запамти". Начини само 20 отсто грешака када са једне врсте слова „преводи" на другу.

Сматра се да овај нови развитак на пољу електронике уноси праву револуцију и у области конструисања електронских рачунских машина које ће бити у стању да своје задатке „прочитају" са папира.

„Летећи троуглови"

Велика Британија намерава да модернизује свој ваздушни саобраћај. На усавршавање авиона за путнички саобраћај утрошиће се 100,000.000 фунти. Нови апарати, двапут бржи од звука, названи су „летећи троуглови" због свог облика, а биће у стању да два пута дневно пређу Атлантик.

Има једна стара легенда, а има и једна стварна прича. Чудна је сличност међу њима. Испричаћемо и једну и другу.

То је било пре неколико стотина година. Дуж обала Јужне Америке крстарили су гусари. Једнога дана капетану једне групе флибустира родио се син. Сав срећан, одмах га је одредио за наследника.

Године су пролазиле. Дечак је растао. Али, док је стари капетан био сав одан мору, дечак је показивао већу жељу за све друго, него за поморство. На велику жалост свог оца, он до своје дванаесте године није знао добро ни да плива.

Отац је био очајан. Шта све није радио да син буде као и он. Али, ту нису помагале: ни лепе речи, ни батине, ни дуге вожње пучином, па ни обећање великог блага о коме је отац често говорио.

До 17 године дечак је упознао нешто мало навигацију. Међутим, то није било довољно за амбициозног гусара. Налазио се на измаку снаге а желео је да га син достојно замени.

Легенда даље каже да је гусар једног дана дошао на страшну мисао. Укрцао је сина на свој најбржи брод, па у пратњи још једне фрегате отпловио далеко на пучину.

Нико није знао зашто плове и куда плове. Када су били добро измакли, он је морнарима наредио да му сина баце у море. Са другог брода, који се налазио нешто даље, спустили су мали чамац снабдевен свим оним што је било потребно искусном поморцу да доплови са чамцем до копна. Био је то луди и последњи покушај старог гусара да од сина начини поморца.

Младић је дуго, неспретно пливао. Запомагао је око бродова. Најзад, видевши да му одатле нема помоћи, докопао се чамца. Бродови су направили још један круг око њега, па су отпловили, остављајући га самог на пучини.

После овог страшног чина нико више никада сигурно није знао шта се са младићем десило. Отац га више није помињао.

Много година доцније Шпанци су почели да нападају гусарска насеља. Изненада, једног дана, у месту, у коме је некад живео и владао стари гусарски вук, који је сада већ био одавно мртав, појавио се један мали бродић. Њиме је управљао непознат човек. Понудио се да становнике спасе од сигурне пропасти. Они су то једва дочекали.

Непознати човек предводио је неколико бродова. који су били блокирани у луци. Успео је да их провуче поред шпанских бродова и да плови кроз мореузе и воде којима је ретко када неко раније пловио. Вођени непознатим спасиоцем, становници су успели да потопе неколико шпанских фрегата које су кренуле за њима у потеру и да се спасу.

Име чудног морепловца, који је показао толику спо-способност, нико није сазнао. Стари људи говорили су да јако личи на сина њиховог бившег команданта — старог морског вука.

Легенда се ту завршава. Сад почиње прича која се одиграла пре неколико месеци, у овом нашем веку надзвучних брзина и вести о освајању свемира.

Место Чивауха налази се на самој обали средњег дела Чилеа. У њему је било десетак кућа у којима је живело толико породица. Мож да оно не би било ни поменуто у склопу страховите трагедије која је задесила целу земљу, да није било једне чудне околности која нас потсећа на стару легенду.

После страховитих потреса у којима су ишчезла многа насеља у унутрошњости Чилеа, почели су да раде и подводни вулкани. Џиновски таласи плавили су проморска места. Први таласи запљускивали су и оно неколико кућа у месту Чивауха. Залив је просто кључао. Становници избезумљени од страха побегли су на оближње брежуљке. Чекали су да их снађе страшна судбина. Путеви до унутрашњости били су затрпани. Једина веза са спољним светом остала је преко залива а у њега се није могло лако ући. Изгледало је да се ови људи неће никад спасти. Али, десило се да буду спасени сви до једнога.

Пре нешто више од десет година у ово место дошао је један млад човек. Био је жељан да се склони од света. Упознао се са ћерком једног мештанина, оженио се и ту настанио. Становници су у току година сазнали његову историју.

Младић се звао Хуан. Рођен је у Америци. Био је син досељеника који су пред Први светски рат дошли у Калифорнију. Отац му је свршио пилотску школу. Учествовао је у рату као један од првих савезничких пилота на хидроавионима. После рата вратио се у Калифорнију. Био је окићен многим одликовањем, али без иједне паре у џепу. Требало је од нечег живети. Једино му је остало да лети. Придружио се групи пилота који су летели по разним вашарима и и по цену живота правили акробације да би забавили публику жељну сензација и узбуђења.

У тој атмосфери одрастао је и његов син Хуан. Као дечака отац га је често возио својим бипланом. Док је стари ас обожавао авионе и желео да ту љубав усади и своме сину, дечак се плашио тих бучних машина и мрзео их.

Једнога дана отац му је настрадао. Пре него што је погинуо, он је натерао сина да се упише у ваздухопловну академију. Иза њега је остала мала кућа на калифорниској обали. Одмах поред ње, у једној шупи, налазио се хидроавион којим је последњих дана највише летео. Била је то стара, али окретна машина коју је купио неколико година пред Други светски рат и на којој је Хуан учио да лети.

Други светски рат био је на домаку. Једног дана Хуан се опростио од своје мајке, напустио Сједињене Државе и отишао у Јужну Америку да тамо потражи срећу.

Годинама се потуцао. Одлучио је да се склони где га нико неће наћи. Лутао је обалама Чилеа. Једног дана наишао је на забачено место. Ту се задржао, упознао са једном девојком и оженио се.

Опет су прошле године. Рат се завршио. Свет је опет почео да живи нормално. Пре неколико година Хуану је умрла мајка, тада се он са женом вратио у Калифорнију.

Вест о катастрофалним земљотресима у Чилеу затекла је Хуана једног поподнева кад се из канцеларије у Лос Анђелосу враћао кући. Знао је врло добро шта земљотреси могу да нанесу малом месту у коме је он раније нашао уточиште.

Тада се десило нешто чудно што нас потсећа на стару легенду. Хуан је из хангара извукао стари хидроавион, прегледао га и спремио се за одлазак. Вести из Чилеа биле су страшне. Први таласи још увек су оставили поштеђену област на којој се налазило место Чивауха. То је Хуану давало наде да ће можда стићи на време.

Он, који је мрзео авионе и годинама није летео, кренуо је. Стари авион држао се одлично. Дуги пут до Чилеа превалио је у рекордном времену. До Чивауха стигао је када је трагедија достигла врхунац.

Људи који су избегли на брежуљке и били помирени да ће умрети занемели су када су видели смелог пилота који је успео да четири пута узастопце спусти своју машину у немирни залив. У сваком тренутку ризиковао је свој живот, али је успео да евакуише све — до последњег човека.

То је крај једне старе легенде и једне стварне приче из нашег времена.

ОД ПРВЕ ДО ПОСЛЕДЊЕ ЗВЕЗДЕ

Порекло боја америчке заставе, црвено, бело и плаво, треба тражити — у Холандији. Од 16 столећа, седам северних холандских провинција у Америци ујединиле су се под једну заставу као „Уједињене провинциије”. На белом пољу свака од њих је добила по једну водоравну црвену траку. Области су стекле независност после дуге и упорне борбе против шпанског туторства, а њихов барјак је протумачен у Европи као симбол слободе.

Нешто касније, услед крвавих верских борби и прогона у Енглеској, доста становника острва бежало је у Холандију где су се први пут срели са оваквом заставом. Носећи је у сећању као симбол слободарства, они су се са њом поново сусрели у Америци, која им је постала нова домовина. Застава се лепршала и на бродовима из Новог Амстердама, како се тада звао Њујорк.

Године 1754 амерички досељеници су одбили да се потчине колонизацији Француске. Кад их је Џорџ Вашингтон повео против француских освајачких трупа, на стеговима су се лепршали знаци Енглеске, јер је Вашингтон још био веран поданик краља Ђорђа III. Али, „холандска застава” је у народу уживала толику популарност да су се 1765 године но њој појавиле још две црвене и беле траке.

Вашингтонови „синови слободе” били су потстрекачи десетогодишњих немира који су претходили великом рату за независност америчког народа. Усред борби, метежа, скупова и песама, вихорило се доста застава: са стаблом бора или палме, са звечарком и са руком која прети сабљом.

Кад је Џорџ Вашингтон преузео команду америчке континенталне војске и на дан 1 јануара 1776 свечано обнародовао њено постојање, није хтео да усвоји ниједан од локалних амблема. Изнад његовог главног штаба лепршала се застава која је много личила на енглеску трговачку заставу, само што је црвено поље било избраздано са тринаест „разбојничких“ белих трака, како су говорили Енглези. Названа „Застава Велике Уније“, била је уздигнута у славу уједињених слободних колонија.

Међутим, у горњем левом углу још се налазио енглески знак, јер у то време енглески колони у Америци стално су се надали да ће се поправити односи са метрополом, Енглеском. Шест месеци касније, пошто је извршено обнародовање независности, оваква застава није баш радо гледана. Требало је да протекне још једна година да Американци добију своју „чисту” заставу. Четрнаестог јуна 1777, Конгрес је усвојио следећи текст: „Застава Сједињених Држава носиће 13 водоравних трака црвених и белих који ће се ређати једна до друге, а Заједницу ће претстављати 13 белих звезда на плавичастом пољу што ће означавати ново сазвежђе“.

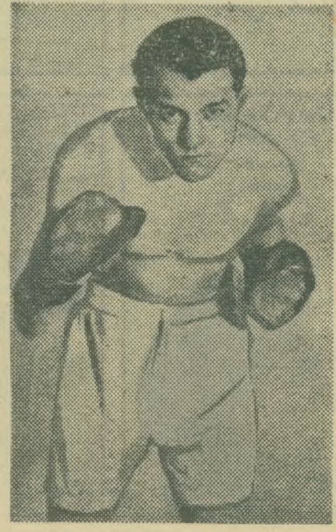
Нов национални амблем прво је признат од једне стране земље само као „трговачка ознака”. То је баш учинио један енглески генерал. Чим се то догодило, Американци су се пожурили у Европу да утичу на Француску, која се у то време колебала, како би их признала као нацију. То се и догодило.

Кад је у Америци избио Сецесионистички рат, на застави су се налазиле 34 звезде. Године 1898 било их је 45, а 1912 године 48. На дан 4 јула ове године америчка застава је добила још две, свакако последње звезде тако да их има укупно педесет. Последње два означавају Аљаску и Хаваје.

ЗАСЛУЖЕНА НАГРАДА

Млади људи не сећају се Милуа Пледнера, једног од најславнијих боксера између два рата. Он је 1929 године постао светски првак у категорији мува када је победио Американца Тенера. У то време он је био слављен у Европи као један од највећих боксера.

За време једног меча ненадмашни Милу имао је лош

дан. Противник је засуо његово незаштићено лице ударцима и догодила се трагедија. Очи овог сјајног боксера никада се више нису отвориле; он је целог живота остао слеп.

Борац који никада није поклекнуо, храбар и поносит, Пледнер није ни часа губио у кукњави због своје судбине. Одмах се бацио на посао и за неколико месеци изучио масерски курс. Добио је службу, па је могао довољно да заради и за себе и за своју жену. Његови многобројни симпатизери хтели су да му помогну, па су организовали велику сабирну акцију и прикупљали добровољне прилоге. За неколико недеља скупили су толико новца да би Пледнер могао да живи више година и да ништа не ради.

Али, Пледнер је имао друго мишљење. Да не би увредио своје пријатеље он је задржао само један мали део новца, а сав остали износ поклонио једном другом слепом боксеру. Његов пример изазвао је дивљење, па је добио легију части.

Последњих месеци одиграва се још једна спортска драма чија је жртва један од најсјајнијих савремених спортиста; светски рекордер у вожњи бициклом на један сат Роже Ривијер. Познато је да је Ривијер, који је био велики фаворит овогодишње трке Тур де Франсе, у етапи Мило — Авињон, на брду Пержире, слетео са друма, пао у провалију дубоку 20 метара и у камењару сломио кичму. Он се још увек налази у болници. Челичном снагом своје воље покушава да стане на ноге и да поново живи нормалним животом. Пре кратког времена он је први пут проходао. Захваљујући нарочитом појасу који му стеже груди држи се сасвим усправно. Ривијер чврсто верује да ће поново моћи да вози бицикл, па чак и да се такмичи. Он је храбар попут Пледнера и недавно је преко телевизије изјавио:

— Ако морам да се опро-

стим од бициклизма, то неће бити трагедија. На првом месту треба да сам срећан што поново могу да ходам.

ПРАЗНОВЕРИЦЕ

ТРАГОВИ ДАЛЕКЕ ПРОШЛОСТИ

ЗАШТО СЕ ПЉУЈЕ НА ОНОГА КОМЕ СЕ ЖЕЛИ СРЕЋА. — НАЗДРАВЉА ПАЗНАНИКУ КОЈИ КИНЕ. — ДОДИРУЈЕ ДРВО ДА БИ СЕ ОТЕРАО МАЛЕР. — ИЗБЕГАВА ДРУШТВО ОД 13 ОСОБА. — НЕ РАДИ СЕДМОГ ДАНА У НЕДЕЉИ. — УЗ 21 ГОДИНИ СТИЧЕ ПУНОЛЕТСТВО У МНОГИМ ЗЕМЉАМА И ЗАШТО СЕ ЦРНА МАЧКА СМАТРА ЗНАМЕЊЕМ ЗЛЕ КОБИ

Трагови далеких времена, када су заблуде обухватале готово цело биће човека, јер је наука била у повоју и немоћна, још се и данас виде у ово цивилизовано доба. Свакодневни живот неких људи испуњен је многим ситним празноверицама. Када шест дана радимо, а седмог дана се одмарамо, онда то не чинимо због тога што недеља одговара некој астрономској поставци, нити зато што је зато писано у древним „светим књигама“. Календарско бројање времена са недељама (седмицама) као основним јединицама, које је усвојило цивилизовано човечанство, има свој корен у прастаром вавилонском празноверју да су број 7 и сви његови производи, као 14, 21 и 28, злосрећни. Стога су стари Јевреји од седмог дана у седмици начинили дан одмора и одредили да се тога дана ништа не предузима да не би посао испао наопако.

Пунолетство се према традицији, коју су усвојила многа законодавства, не стиче у 21 години због тога што је у то доба човек потпуно зрео, него зато што је број 21 троструки производ броја 3 који се одувек сматрао „светим бројем“. Исто тако познато је схватање да се наш организам обнавља сваких седам година и да постоји већа вероватноћа да ће се недоношче које се роди у седмом месецу лакше одржати у животу, него оно које се роди у осмом. Рокови од седмог дана које прописују многа законска законодавства воде исто тако порекло из прастарог празноверја.

Превруути слаиик за столом сматра се знамењем несреће. И ова празноверица вуче свој корен из прастарог доба када је со била редак и скуп артикл. Неки народи у Африци још увек сматрају со за племенити минерал и употребљавају је као новац. То је сасвим разумљиво, ако се зна да су многи народи у прошлости много пропатили због оскудице у соли.

Многи примитивни народи, а и неки који се сматрају као цивилизовани људи, верују да мачка носи немир и несрећу. У неким старим легендама износи се да се вештице које доносе човеку несрећу претварају у мачку. Врачарски алманаси тврде да се вештица може наизменично преселити у тела девет разних мачака. Убити мачку у којој обитава вештица не значи убити и саму вештицу.

Кијање у целом свету проузрокује многе коментаре присутних. Једни ће рећи „за твоје добро“, као што кажу Французи, други „наздравље“ као што кажемо ми и Немци, Енглези кажу „нека вас бог благослови“, а стари Римљани говорили су „нека те Јупитер заштити“. Све ове добре жеље упућене оном који кине разуме се немају никакве стварне и објективне основе, јер је кијање једна од најбезазленијих органских појава. Када изговоримо речи ми, уствари, само овековечујемо веровање наших паганских предака који су сматрали да су душа, дах и дисање једно исто и да кијањем избацујемо душу из тела. Ако су се призивали богови то је било зато што су се надали да ће се душа повратити човеку.

Веровање да разбијено огледало носи невољу или седам година несреће вуче исто тако порекло из једне детињасте празноверице. Стари људи сматрали су да одблесак са површине воде или стакла претставља неку врсту материјализације душе. У то верују још и данас многи становници Полинезије. Због тога уништити средство које штити део душе, а то у сваком случају, по овом празноверју, претставља несрећу.

Лествице саме по себи не претстављају несрећу, али проћи испод лествица наслоњених уза зид претставља не допустиву грешку. Ова празноверица се објашњава на тај начин што лествице са зидом образују троугао, а троугао је био један од најсветлијих амблема античких окултних схватања. Проћи кроз троугао, значи оскрнавити тај симбол самога живота.

Пљување новорођенчета или малог детета да се не би урекло, као и пљување новца, исто тако води порекло из прастарог времена. Познато је да животиње лече своје ране на тај начин што их лижу. Исто тако чине и мајке у животињском царству са својим младунцима пошто их донесу на свет. Уосталом, не приносимо ли и ми инстинктивно посечени прст или рањени део тела устима да бисмо крв посисали и очистили рану.

Пљувачка је била прво средство за чишћење и лечење рана. Од давнина јој је придавано лековито дејство. Примитивни народи још и данас сматрају да узрочници болести нису микроби, већ зли духови, а пошто их пљувачка уништава, то се пљување сматра за један од најефикаснијих начина да се отера несрећа.

Многе празноверице у савременом животу воде своје порекло и из времена првих хришћана. Додирујући дрво да бисмо одгнали малер ми уствари понављамо покрете првих хришћана који су додиривали древни крст кад су хтели да се захвале Христу што их је својом смрћу искупио од њихових грехова. Петак се сматра за несрећни дан, јер је тога дана Христос разапет, а број 13 је несрећан зато што је Христос био тринаести у друштву својих 12 апостола, осуђен на смрт и разапет.

Празноверје у вези с бројем 13 нарочито је раширено у Новом свету. У многим најмодернијим хотелима уопште не постоји тринаести спрат, него се иза дванаестог налази међуспрат, који служи за оставу разних ствари, а одмах затим долази четрнаести. Исто тако у многим хотелима не постоји соба са бројем 13.

15.000 генерација

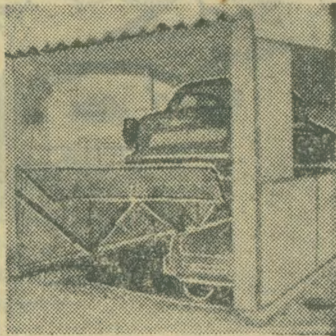
Према рачуници француског биолога професора Пјера Грасеа човечји род постоји 450.000 година и за то време он је дао 15.000 генерација. Професор Вилхелм Винкер из Беча израчунао је да би један једини пар људи, под условом да човек живи на земљи 600.000 година, дао ни више ни мање него 3,39 билиона људи. Да је у почетку људске ере постојало само 50 парова, данас би број становника на земљи износио 4,35 билиона, а под условом да је било 500 парова, већ би их било 5,26 билиона. Свакако ово је занимљива рачуница, а ко зна да ли је тачна.

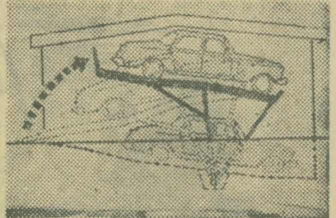
Ретке појаве

Гигантски ледени брегови који долазе са Антарктика често су огромних димензија. Пловећа маса леда која је запажена 1893 године код Фалкландских Острва била је, например, веома велика. У оно време процењено је да је та маса била велика као острво Корзика, а њена кубатура била је равна кубатури свих швајцарских језера.

Мала гаража за два аутомобила

У овако малој гаражи могу да се сместе два аутомобила. На поду под нагибом

остају прва кола, а друга се навезу на рампу која се подиже и спушта.

За свој 85 рођендан

Карл Андерсон кренуо је бициклом са Јитланда, Данска, за Швајцарску, где је одлучио да проведе свој годишњи одмор и да на путу прослави свој рођендан. То не би било ништа чудно, када Андерсон не би имао 85 година.

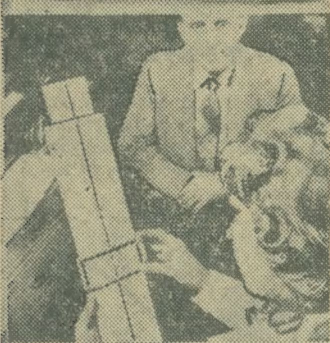

Да ли знате?

БРЗА ДИЈАГНОЗА

Инструмент помоћу кога се брже може поставити дијагноза дуг је око 60 см а изум је једног лондонског лекара. Помоћу њега се прикупљају симптоми који болесника муче. На тај начин се може утврдити 377 различитих обољења.

БЕЗ ВОДЕ КАО ДА ЈЕ У ВОДИ

Вакуум простор служи фирми „Булова“ за утврђивање да ли је сат на коме пише „не попушта воду“ заиста херметички затворен. Сат се пресвуче материјалом који

служи као декоратор, и пошто је око сата притисак много нижи него у њему, кроз најмању пукотину појављују се мехурићи. Тако се и без воде испробава његова обезбеђеност од воде.

Живе фабрике масти

Усавршавањем појединих пасмина свиња — тврде ветеринари — добијају се праве „живе фабрике“ за производњу масти и меса. Свиње све брже и јефтиније „производе“ месо и маст. Племените расе данашњих свиња све мање личе на претке са почетка овог столећа. Док је 1900 године било потребно 1400 килограма хране да би се добило двеста живе ваге, сада је за то потребно само 6 килограма. Ово је постигнуто захваљујући све већој употреби минерала, витамина и антибиотика у исхрани.

94.000 ПАРИ РОДА У ЕВРОПИ

Пребројавање рода у 15 европских земаља показује да у њима живи 64.000 пари, док их у целој Европи има 94.000. Ове цифре показују да је број рода опао за последњих 25 година за 50 отсто. Број се много смањио у нордиским земљама, а нарочито у Холандији и Данској — за 80 отсто. Али је у јужној Европи пад веома мали.

ПОДВОДНА АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Остатке античког пристаништа Чезареа истражује амерички научник Едвин Линк. Помоћу специјалног брода укотвљеног крај израелских обала овај научник ће на основу планова које је сам реконструисао истраживати под водом нестали град.

У време Феничана, Чезареа је била велико пристаниште — град који је имао амфитеатар, хиподром и многе луксузне виле. Касније је постао седиште римског прокуратора, а са пропадањем Римског царства претворио се у руине. Тек су га крсташи обновили у II веку, али је поново разорен од Мемелука.

»Станбени проблем птица«

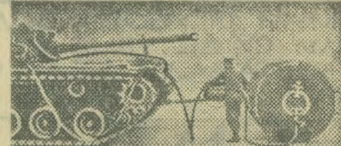
Усамљено острво Асенсион, у јужном Атлантику, прави је рај за птице. Птице и гнезда прекриле су земљу, тако да

поједине птице које се враћају кући слећу на леђа својих суседа. Две врсте морских ласта свађају се око права на посед.

ЗА СОБОМ ВУЧЕ РЕЗЕРВНО ГОРИВО

Амерички тенк М-48 А 2 носи у четири велике „гуме“ резервно гориво, а свака прима

ма 500 галона. На овај начин тенк може да пређе седам пута даљи пут.

Летећи трактор

По мишљењу британских ваздухопловних стручњака летећи трактор претставља једно од најинтересантнијих открића у аеронаутици почев од броће Рајт до данас. Конструисан у једној фабрици у Бристолу он треба да олакша преношење материјала у градовима чије су улице закрчене моторним возилима. Тежак је две тоне, а развија брзину од 300 километара на сат. Терет може да се унесе у његов труп или да се обеси. Ускоро ће бити извршене прве пробе са овим, како се надају, будућим теретним возилом великих градова.

СВАКЕ ГОДИНЕ

Криви торањ у Пизи је стално под контролом стручњака. Сваке године се мери угао нагиба овог торња како би се обезбедило даље нагињање и спречило рушење.

23.000 снимака

Амерички сателит „Тирос I“ послат у васиону да испита атмосферске прилике недавно је завршио снимање облака. За време кружења у васиони сателит је својом телевизиском камером направио 233.000 снимака облака и „донео“ их на Земљу.

КЊИГА КОЈА ГОВОРИ ЗА СЛЕПЕ

После пуних 25 година рада британски Институт за слепе успео је да за њих направи књигу која говори. То је једна нова врста уређаја велика као табакера са звучном траком која може без прекида пуних 20 часова да емитује текст.

Да би помогао слепима, Институт ће овај апарат већ ове године пустити у продају и тако заменити плоче са снимљеним текстом.

Слушаоци са везаним очима

Професор универзитета у Сан Франциску Карло Роси сматра да студенти са црним маскама преко очију могу боље да се концентришу приликом предавања јер не виде многе ствари које би им скретале пажњу. На ову идеју је

дошао приликом једног путовања авионом када су путници добили сличне маске да би и поред јаке светлости могли да заспе.

НАЈВЕЋИ ТАНКЕР НА СВЕТУ

У јапанском бродоградилишту у Куру довршава се за једну америчку фирму највећи танкер на свету који ће већ септембра ове године запловити океаном. Изградња овог танкера од 106.400 бруто регистарских тона стаје 50 милиона немачких марака.

Снабдевање горивом У ЏУНГЛИ

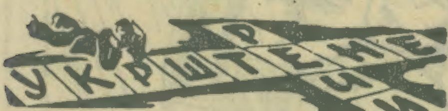
На овај начин рудари у џунглама Боливије добијају гориво за дизел моторе на својим машинама. Гумирани најлонски тенкови плове низ Амазон до неприступачних рудника злата и платине. Празни се враћају авионом на поновно пуњење.

Фотограф користи телевизију

Један фотограф из Мијамија употребљава затворени телевизиски систем да би при

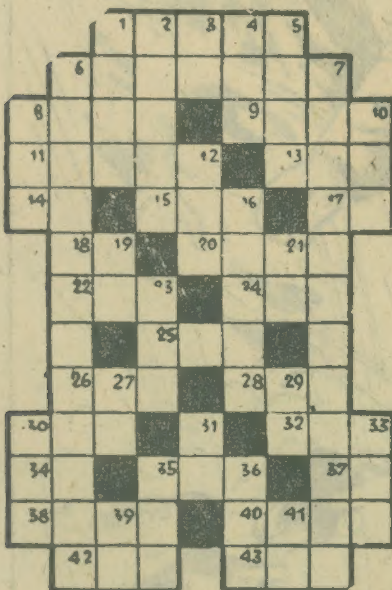

добио муштерије. Приликом сликања свако може на екрану да види свој лик тачно онакав какав ће бити на слици.

Водоравно: 1) врста песме; 6) страно мушко име; 8) једно годишње доба; 9) град у Јордану; 11) наша река; 13) некадашња турска титула; 14) лична заменица; 15) похвална песма; 17) хемиски знак за неодим; 18) слово француске азбуке; 20) највећи планински систем у Европи; 22) река у Азији; 24) острво на Јадрану; 25) река у Аустрији; 26) узвик; 28) престоница старе Арголиде; 30) грчко слово; 32) свеска; 34) два сугласника; 35) веза; 37) хемиски знак за радијум; 38) српски средњевековни новац; 40) део шаке; 42) друго; 43) течност која се цеди из воћа.

Усправно: 1) решето; 2) један метал; 3) свеза; 4) птица грабљивица; 5) мрак; 6) роман С. Фицџералда; 7) град у СССР; 8) наша ека; 10) предлог; 12) речно острво; 16) страно женско име; 19) река у Аустрији; 21) два слова; 23) тал; 27) показна заменица; 29) истурени део копна у море; 30) узвик; 31) слово латинице; 33) шаховски термин; 35) телефонски позив; 36) град у старој Фригији; 39) лична заменица; 41) грчко слово.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

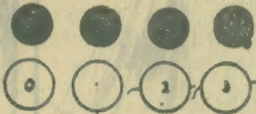
Водоравно: 1) Воа; 4) Емс; 7) Васко Попа; 10) Ена; 11) Кил; 12) рт; 13) Али; 15) на; 16) Нант; 18) слет; 20) мол; 21) кит; 22) самар; 25) Сар; 27) срп; 29) бик; 31) Тангањика; 34) ат; 35) Аре; 36) ир; 37) реон; 39) нана; 41) трн; 42) рит.

Усправно: 1) Вантам; 2) оса, 3) ак; 4) еп, 5) мок; 6) сонет; 7) Верн; 8) Оуд; 9) алат; 13) атлас; 14) Искар; 17) нос; 19) Лир; 23) макар; 24) кратер; 26) Викинзи; 27) старт; 28) пи; 29) би; 30) карат, 32) Ган; 33) њен; 38) он; 40) ар.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ОШТАР ПОГЛЕД

Имамо четири беле плочице са уписаном 0, бројем 1, 2 и 3. Свакој од те четири плочице са бројевима припада једна црна плочица исте величине. Један од гледалаца треба да испремешта таблице са бројевима и поклопи их црним таблицама. Трик је у овоме: кад правимо плочице исећи ћемо четири црне плочице за покривање и осам белих да бисмо од њих направили четири са бројевима. Слепили смо по две беле да

бисмо између њих ставили по једну, две и три власи косе. На плочици „0“ нема косе, из оне са бројем 1 вири једна длака, са бројем 2 две са бројем 3 — три. Пошто су црне плочице потпуно једнаке по величини са белим онда изван вире само длаке. Ако све то ставимо на светлу подлогу лако ћемо бројеве „погодити“.

ПРВА ЕЛЕКТРИЧНА ЖЕЛЕЗНИЦА

Прву електричну железницу пронашао је Немац Сименс. Али тај проналазак није могао да пласира у Немачкој, па је прва електрична железница уведена у Сједињеним Америчким Државама.

ГЕОГРАФСКЕ ЗАНИМЉИВОСТ

Међу географским називима има често чудноватих. Изнећемо овде неколико, а ви покушајте да одговорите на шта се односе:

1) Неваља?

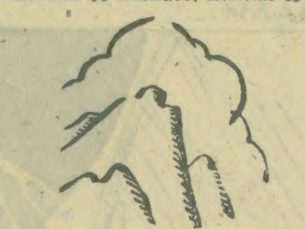
2) Његош?

Неваља је село на острву Пагу. Од села Неваља два километра југоисточно налази се брежуљак Неваља висок 61 метар;

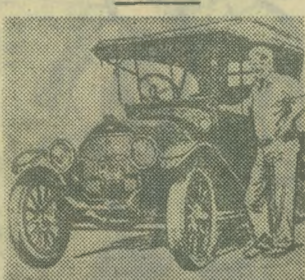
Његош је име једне планине у Црној Гори, северозападно од Никшића. Највећи је врх Његош 1725 метара.

КОЛИКО ЈЕ ПОЗНАТО

На Мон Блан први људи, колико је познато, попели су

се у августу 1788 године. То су били Жак Балма водич из Шамониа, и доктор Пакар, такође из Шамониа.

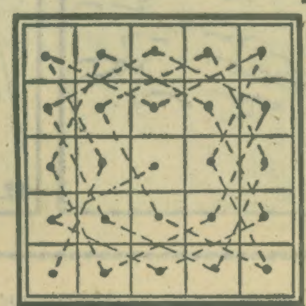

Веровали или не

Четири спољне и четири унутрашње аутомобилске гуме употребљавао је свакога дана 25 година Кларенс Л. Андриус из Ист Вудстока (САД). Није променио ниједну гуму за то време.

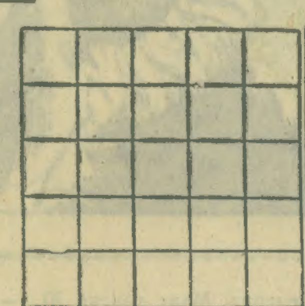
»Обавештајац«

Од чаура топа прављена је у Првом светском рату нека врста касете у коју је осматрач са авиона стављао хартију са подацима о непријатељу. Чаура је била обмотана дугим бело-црвеним комадом платна на чијим је белинама било исписано коме се порука упућује. Када је извиђач пусти из авиона у близини одређене јединице, платно се одвије и лепрша кроз ваздух тако да мора бити примећено са земље.

КОЊ СКАКАЧ

У овом квадрату има 25 поља и у свако коњ скакач треба да ускочи само по један пут. Да ли ово можете да се изведете?

... шведски истраживач Арне први је, 1897 године, покушао да стигне до Северног пола ваздушним путем. Свој покушај, који је предузео на отвореном балону, платио је животом.

... у време кад се храни сувом, зимском храном коњ попије за дан од 45 до 65 литара воде. Међутим, кад пасе свежу траву његова дневна порција воде износи 15 до 18 литара.

... за инструмент сличан гитари знали су стари Египћани још 2000 пре наше ере.

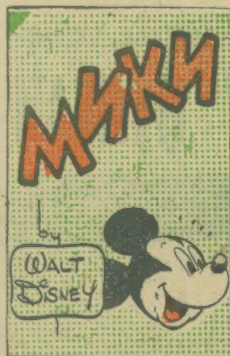
... у Старој Грчкој за дипломатске изасланике бирани су поред виших државних службеника, такође и песници, музичари и глумци који су имали говорничког дара.

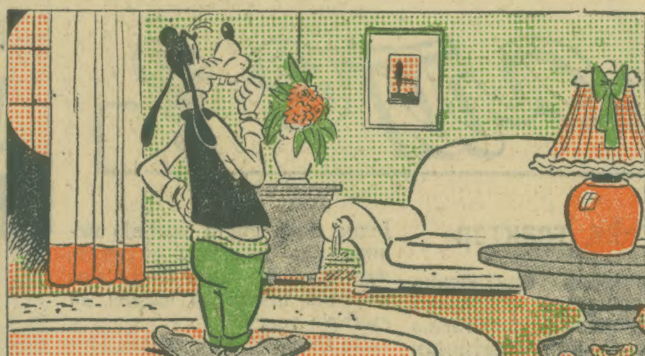
... кромпир се у нашој земљи најпре почео гајити у Црној Гори, око 1786 године.

... У Сједињеним Државама сваког дана се, по тврђењу статистичара, поједе око 90 милиона сендвича. Кад би се сви ти сендвичи поређали један до другог добила би се трака која би ишла од Њујорка па преко читавог америчког континента до Сан Франциска.

... Још пре открића Америке Астеци су знали за неку врсту хартије коју су правили од влакана биљке агаве.

... укупна дужина свих капилара у човечјем телу износи 100.000 километара.

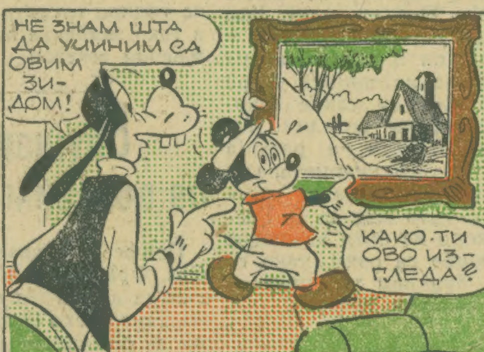

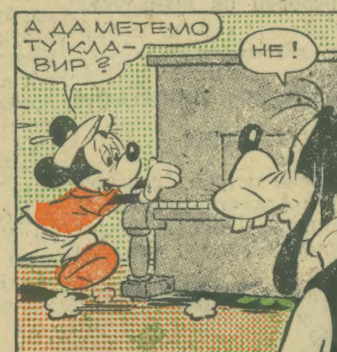

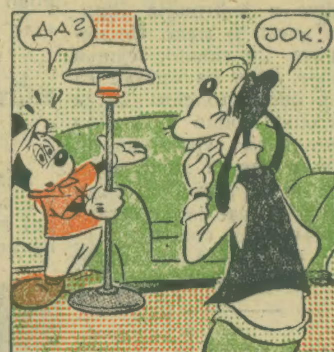

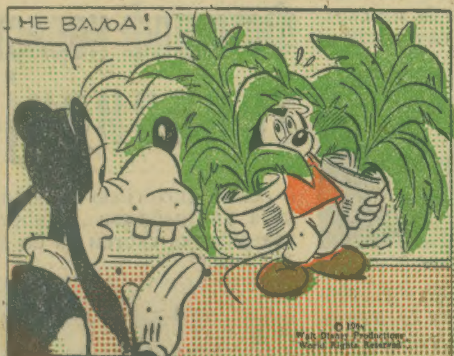

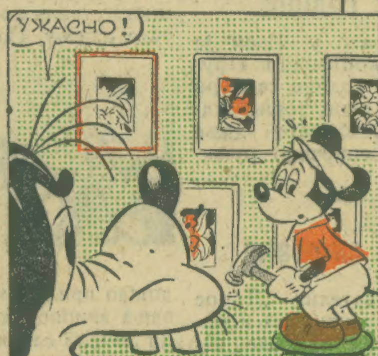

ТО ЈЕ УЗБУДЉИВО

— Никако не могу да разумем Попаје како можеш тако сатима да седиш са удицом, а још никада ништа ниси упецао...

— Ех, вараш се, Хорације. И то је узбудљиво...

— Узбудљиво?

— Па да, узбудљиво, јер ја немам дозволу за пецање.

И ТУ ЈЕ АУТО ПОТИСНУО КОЊЕ

Пера Ждера мучи се у кафани са једном шницлом која је била веома жилава. Најпосле је позвао келнера и рекао му:

— Нисам знао да је ваш град толико напредан. Свуда сте коње заменили аутомобилима. Ето, чак и ова шницла као да није од коњског меса већ од аутомобилске гуме.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

1) Где има црвених корала код нас?

2) Где се налази Корално Море?

3) Ко су били Дарданци?

4) Шта су асигнати?

5) Шта је крут?

ОДГОВОР:

ЦРВЕНИХ КОРАЛА *има код нас код Зларина, острва*

у Јадранском Мору, југозападно од Шибеника.

КОРАЛНО МОРЕ *је део Тихог Океана и налази се североисточно од Аустралије. Ово море добило је своје име по многобројним острвима која су уствари постала од великих наслага корала.*

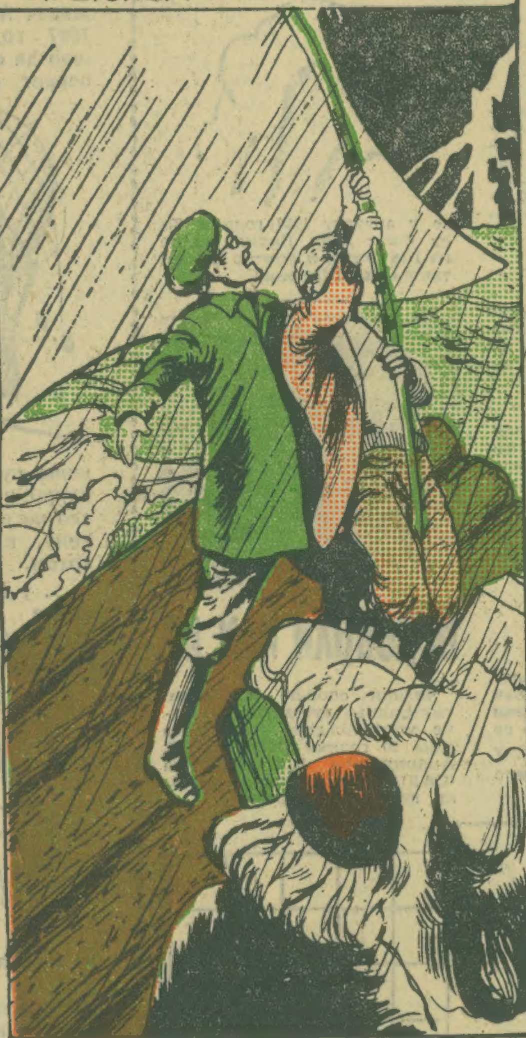
ДАРДАНЦИ *били су илирско племе. Римљани су их покорили у борбама које су трајале од 97 до 27 године пре наше ере. Ово племе било је јако ратоборно. Велик број Дарданаца ступио је у римску војску, а доцније се претопио у Римљане.*

АСИГНАТИ *су врста новчаница које су емитоване за време Француске револуције. Овим новчаницама служила је као подлога вредност секвестрираних имања цркава и племића.*

КРУТ *је један од најстаријих инструмената са жицама преко којих се превлачило гудало. Имао је три до шест жица. Појавио се у 10 и у 11 веку, а нестало га је у 17 веку. Био је омиљен инструмент у Енглеској и у извесним деловима Француске.*

ПУТОВАЊЕ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

по ЖИЛУ ВЕРНУ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900. полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200. полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.